

44. una madona Ńe (= tutto lo stesso). nesuna malítsja. mi - e t o t - u r o .

45. eins(= 1) ... tsen (= 10). va b en. sei (= 6). migo m i (= amico mio). lu ga dinari. lu ga bec a (= pigliato). casca bašo.

46. Ńtiu ke  ţ bat ut (mai nainte zisese: tu it). dietsi. c in-
c anta sei!

47. ja, h artele! se n - o r v e r  !

48.  o  m Ńp ade... justi!... un litro, ... un litro! piju (= pi ) de un litro!... porco d o... mai m unt.

Jocul «Mora»

(Numerele s ant spuse  n italieneşte, numai din c and  n c and c ate un p atru între ele). Viş  a. Ńei. v i r o b   (= bevi). mora. no te me cuki mora, oŃtia! juŃta. do. Ńie. uoto. cuvatro. sei. meg r   n   e (?) .. u zantsa! mora-je. Ńete. mai m und.  o-Ńtiu. Ńei. saca vota. cum se Ńice. nove. mora. Jo o. Ńete . neve  Ńete  ala, Jo e. ferme ! nu se ntende . Joga! sa! Ńete cl' am  t-a  e? nu-Ńtiu.

LISTELE LUI BARTOLI.

Caieul 25 cuprinde vreo 250 de cartoane pe care Bartoli începuse să transcrie în modul următor materialul adunat: sus la st nga se dă forma dacoromână, arom n  Ńi meglenit , iar sus la dreapta numărul subţ care cuv ntul e înregistrat în Dic ionarul meu etimologic. Urmez  apoi formele istroromâne, după sate, de sus în jos, iar dela st nga spre dreapta se fac următoarele patru subimp rtiri: a) «sponte», adică forme care i-au fost comunicate în mod spontan; b) «spinte», adică forme care i-au fost comunicate numai după ce însuşi a rostit cuv ntul istroromân sau în urma sugger rii prin alţii sau după chibzuială îndelungată; c) «straniero», adică formele de origine strcin  care înlocuesc de tot sau par ial cuv ntul vechiu, Ńi d) «negato», formele a căror existen a a fost contestată.

 n cele următoare voiu da lista completă a cuvintelor — aproape toate de origine latină — notate de Bartoli, în ordine alfabetică. După cuv ntul din titlu se dau formele culese în cele nouă sate — sau numai în satele în care au fost culese —  n ordinea următoare:

- J. = Jeian
- S. = Susneviţa
- Gb. = Grobnico
- Gd. = Gr di ne.
- B. = Berdo

- K. = Costerceane
 L. = Letâi
 Sc. = Sucodru
 N. = Noselo

Deși Costerceane nu este propriu zis un sat de-sine-stătător, ci aparține «comunei censuarfe» Berdo, totuși graiul vorbit în această parte se deosebește uneori în mod simțitor de cel din Berdo.

Metoda urmată de Bartoli în prelucrarea materialului am continuat-o și eu, numai cât am crezut că nu mai e nevoie să introduc o rubrică separată pentru formele «negate»; parentezele colțuroase [] însemnează că existența cuvântului din titlu a fost contestată în satul respectiv; când e vorba numai de o formă anumită a cuvântului care e necunoscută, atunci în parenteze se dă această formă, mai adesea împreună cu indicația *neagă*. După formele auzite în mod spontan urmează, după o steluță, cele numite de Bartoli «spine»; de obicei un *adm.*, *apr.*, *sugg.* înaintea lor precizează că forma citată e «admisă», «aprobată» de subiectul anchetat sau că ea i-a fost «suggerată». În sfârșit, după două stelute, se dau formele streine, care au înlocuit pe cele vechi, sau care există alături de ele, ca sinonime sau cu un înțeles deosebit.

Când în listele lui Bartoli am găsit numai cuvântul, l-am dat pe acesta, totdeauna cu forma de acolo, care la substantive unele e articulată, altele nearticulată, la verbe adesea la infinitiv, dar uneori și la participiu sau în altă formă. Când am găsit o propoziție, am dat-o pe aceasta. De asemenea am dat, în parenteze rotunde, și corespondentele italiene, croate sau germane, de câte ori le-am găsit însemnate la Bartoli, sau am dat mici indicații (precum în *graiul bătrânilor*, sau *articulat* etc.), acestea în românește și tipărite cu cursive. Un *alt.* (= «altul» sau «alta») înaintea cuvântului e pus atunci când într'un sat au fost chestionați mai mulți inși, iar răspunsurile date de ei prezintă variante.

Răspunsurile constând, precum am spus, adesea din câte o propoziție întreagă, ele au putut fi utilizate în același timp pentru mai multe cuvinte. Astfel am putut da corespondentele istroromâne pentru peste 650 de cuvinte vechi românești, la care se adaugă, după cele două stelute puse înainte, o mulțime de împrumuturi nouă, în parte neînregistrate în glosarele existente. Fără îndoială că atențiunea lui Bartoli fiind ațintită mai mult asupra cuvântului pe care voia să-l audă, restul propoziției eră scris repede, încât în el s'au putut strecură unele scăpări din vedere. O rectificare ulterioară a acestor forme nu m'am simțit însă în drept s'o fac. În general, Bartoli, urmând preceptele lui Gilliéron, n'a revenit niciodată asupra unei forme odată notate, în convingerea că numai astfel se poate obține o imagine justă a unui dialect, chiar cu riscul unor scăpări din vedere și lacune, explicabile mai ales când ținem seama de ostilitatea parohului slav, care căută cu toate mijloacele să zădărnicească anchetele, ce trebuiau făcute în unele sate pe apurate.

Numai în privința transcrierii fonetice a trebuit, în parte din cauze tipografice, să introduc unele modificări, apropiind cât mai mult sistemul lui Bartoli — diferit, în parte, de cel întrebuițat în lucrările anterioare — de transcrierea adoptată în textele publicate în vol. I al acestor «Studii istroromâne». Modificările introduse sânt următoarele:

a cu două puncte dedesubt a fost înlocuit prin *ę*;

a cu cerculeț dedesubt a fost înlocuit prin *ă*;

ę a fost înlocuit prin *ă*;

j a fost înlocuit prin *i*;

n cu punct deasupra a fost înlocuit prin *ŋ*;

n cu cerculeț dedesubt, foarte rar de altcum, însemnând o variantă puțin deosebită («cu o articulație foarte slabă») a lui *n* dental obișnuit, a fost înlocuit prin *n*;

k a fost păstrat numai înainte de *e* și *i*, încolo a fost înlocuit prin *c*.

Din transcrierea întrebuițată de Bartoli am păstrat pe *š*, *č*, *ž*; două semne diferite pentru *z* și *š*, care reprezintă două sunete diferite (primul fiind un sunet care seamănă cu *z* toscan din *orso* și se aude des la Români din Istria și la vecinii lor, cf. și *Archivio Glottologico XXI* 96); pe *h* (= spiranta velară afonică, «Ach-Laut») cu corespondentul fonic *g*; pe *ŋ*, *r* (*n* și *r* silabic) și *ř* (*r* silabic accentuat); pe *u* și pe *w*; în sfârșit pe *i* (*i* plenison înainte de vocala cu care formează hiat, de ex. *violinu*).

ac J. âcu S. âcu ăa crpe Gb. Gd. B. âcu C. oâcu
L. Se. N. âcu.

acasă J. a căsa S. paštiru va durâ blăga cășe; meș-a cășe;
ăi cășe Gb. dūra boi căsa Gd. casa B. căsa
C. coasa L. casa Se. N. cășe (*mişcare și stare*).

acătă J. acațâ l'epuru, plăca, bola S. cațâ un l'epur, plăța,
bol Gb. Gd. B. C. cațâ L. Se. cațâ N. cațâ l'epuru,
ploca, bola.

acel, acea J. čă; de ačăle cūige; âdo oč acela plăden
S. čela âtu; čă(?) Gb. Gd. B. čă C. čela L. ča
«quello» N. čă.

acest, această J. čăsta; vļe čăsta S. țesta-i me;
svę țăsta fl'er Gb. čăsta Gd. časta B. čăsta
C. časta L. țăsta («questo») N. čăsta mladić.

acî J. **departe denč («doutano da qui»); denča (*și denč*);
păr la ânča S. noi stajén ția—**ștepte-me ânča
Gb. **io sam anč B. **ie-i o anča C. **ânč sām
L. **ramăs ânč Se. **ânča-i.

(a)cmó v. acuma.

(a)colo, (a)colea J. âmna colę', du colę («porta in lă»);
čela-i colę S. mna colę' și coló, du colę' («porta in lă»);
colę'-i, -i colę' și coló Gb. mega coló; ie-i coló
B. mna colę'; ie-i colę' C. mna colę, du colę'; ie-i colę'

L. ni col o ni o c [cole', *totuși*:] păre cole' Se. cole' mne; ie-i col e'; — *adm. mna col o, ie-i col o N. col e' (*mişcare și stare*).

(a) *coperi* J. cuperi; časta căsa ie de pocuperi — **ola ie de ogrni S. coperi căsa — **agrni ola; ogrni; časta ola ie de ogrni Gb. coperi căsa Gd. coperi B. c o p e r a căsa C. L. coperi Se. cuperi.

acuma (a) *cm o* J. acm o, *altul* ácm o S. acm o și cm o Gb. hmoče Gd. acmoče, *altul* ahmoče B. cm o c h e nu-i C. hmoče L. cm o («ora») nu-i [acmoče] Se. cm o N. acuma, cm o.

adăpă S. am gonit boi d a p a (*intrebuintat mai des de copii*) — **am gonit boi b e, nea bevu Gb. *apr. d a p a — **nepoi Gd. *apr. d a p a B. d a p a C. *adm. d a p a — **b e L. *adm. amna boi d a p a — **amna nepoi boi Se. d a p a N. mes-am boi d a p a.

adevăr J. [] — **i i s t i n a S. [] — **ai i i s t i n a.

aduce J. ádo o c («porta in qua») acela pladen; a d u c e («portare» *iar nu* «condurre»): a d u c e t a n c S. *ádo L. á d - o c .

adună J. adur a S. dur a - t a c a s e b o i, o i l e; v o i u, f i r u; c u n p i r, t u r k i n e; p a s t i r u v a d u r a b l a g a c a s e — *adm. dur a t n s c o l e — **mir a t l a n s c o l e d e m a r Gb. *d u r a b o i c a s a Gd. *apr. d u r a b o i B. *d u r a - t a (*un bătrân*) — **mir a - t a (*un tânăr*) C. *adm. dur a - l (*după ce negase mai nainte*) — **d o p e l e - l n ș c o l a, z e p e l e - l L. *d u r e - l a n c a l e — **z e p e l e - l Se. dur a - l — **d o p e l e - l, m i r a N. d u r a t; d u r e - l n ș c o l e (=cr. «dopel'aj ga») — **t r a z e - l n ș c o l e.

aer J. a i e r b u r (?) — **b u r a a r i e a n c o d r u; («deschide fereastra, ca să intre») i r a c u S. **n b o s c a b u r e a r i e f r i s k e; nea v i r e b u r a a r i e; v i n t u; b u r i r a c ? N. **n e c a v i r e v i n t u n u n t r u [*neagă* a r i a, i r a c].

afară J. mes-av și ie afăra S. meš-av și ie f a r e Gb. f a r a Gd. f a r a B. f a r a C. L. f a r a Se. mes-a f a r a și ie f a r a N. t r e m e t e și ie f a r a.

afă J. afl a t - a m S. afl a t (?) Gb. B. fl a t C. fl a t - a L. fl a t Se. p l e r d u t - ș - a m fl a t N. fl a t.

acii v. aci.

aiu J. a i l S. a l (=cr. «duka») — **și c e s a n Gd. a l B. a l (?) C. L. a l Se. N. a l u.

aiurea J. [] — **a n (r) a t l o c (=cr. «drugo j meste») S. l u r e — *altul *sug.* ie l u r e — ** (a) n a t l o c Gb. Gd. a l u r e B. a l u r e, (*tânăr*) l u r e C. [] — **n a t l o c Se. a l u r e și l u r e N. *l u r e — **a n a t l o c.

ajută J. a z u t a - m e S. z u t a - m, *altul* i u t e - m e Gb. Gd. B. z u t a - m e C. z u t e - m e L. z u t a - m e Se. z u t a N. z u t a - m e, *altul* z u t e - m e.

alaltăieri Sc. âter a fost cetrătac N. âter (=it. «l'altro ieri»).

alaltăseară Sc. âtersera N. **ča mănče seře, v. *aseară*.

alb J. âbu S. âbu ca ši lâptele Gb. âbu Gd. ab, âba broda B. âbu, âba C. oabu L. âbo
Se. âb N. âbu.

albină J. albira, plur. albirle S. [] — **čelițe
Gb. **čelițe B. [] — **čelițe C. **čelițe ke medu făcu N. [] — **čelițe.

alergă J. [] — **trlinda S. [] — **mes-a trlinda
N. [] — ** trlind-?

alt (cf. celălalt) J. Gb. Gd. ât B. un ât C. oatu, n
ât loc L. âto Se. N. ât.

alun(ă) J. alura S. [] — **lišnac, *altul* lišnac, *altul* lišnac (=sl. «lesnak») N. [] — **lišnac.

amănat «târziu» J. amnât S. amanât, amanât
Gb. ier amanât Gd. *apr. amanât — **casno B. âstesera mănât, seře amanât («ieri sera tardî») C. amănât («tardi») L. [] — **căsno Se. amanât («tardi») — **cf. zecasnî-am («ho fatto tardi») N. manât, *apoi*: amanât.

amar J. [] — **žuhco S. [] — **žuco, *altul* juco ca ši pelenu (Artemisia absinthium) N. [] — **žuco-î.

an J. câț ân; bur ân; un ân ântreg, ântreg ân S. câț ân; bur ân; țeu ân; petnajst ân C. câț ân L. ân.

apă J. âpa căda S. âpa, far de âpe, âpa blagoslovita
Gb. far de âpa; apa Gd. âpa B. oapa, *apoi*: âpa răce C. L. apa Se. N. âpa.

apără S. [].

apoi J. *[unul neagă, *altul* admite] *apoi*; adm. mai *apoi* — **datunče, pac Gb. Gd. *adm. mai *apoi* — **pocle
B. *apr. mai *apoi* — **pocle voi mere C. mai *apoi* — ***altul*: pocle, pac Se. *ițe-se ši mai *apoi* — **pocle N. *adm. mai *apoi* — **io-î verî pocle.

aprinde J. aprinde S. [] (ânpinde, nprinde — *sugg. prinde Gb. nprinde — *prinde Gd. aprinde focu B. nprinde svića — *sugg. de *altul* nprinde focu — **stăcneț focu C. prinde — *adm. prinde svića — **stăcneț focu, naložę focu L. nprinde — *adm. prinde Se. nprinde — *prinde N. sugg. de *altul* oprinde — **stăcni, neložî.

aproape J. aproape S. prope de căse.

ară J. ară, arăt S. am arăt o nive Gb. ară
Gd. ară B. ară L. ară Se. arę N. ară.

arbore J. hârbur (=albero della nave) — **lęmna («albero») S. **măre hrăst; iârbulu de brod («albero della nave»).

arc J. [] — ** strîl'alîta S. [] — ** cf. din prâsće («fionda»).

arde J. S. Gb.ârde Gd.arde B.oarde C.L. arde Sc.N.ârde.

arete J.aręte («Schafsbock») S.arętu? («maschio della pecora»), *altul* aretu Gb.Gd.orętele B.arętele

C.aretu, *unul mai bătrân*: arętele L.aretu Sc.arętu, *mai târziu*: aretu, *altul*: arętele L.aretu Se.arętu, *mai târziu*: arętu, *altul*: arętele N.arętu.

argint J. S. [] — ** srebro Gb. [] — ** slebro Gd. [] B. C. Se. N. [] — ** srebro.

armar S. un armâr L.rmârû Se.rmâr — ** o škriñe N.n armâre se pure žmul'ele, n ſid (= ven. «armereto») — ** n burolu se pure robe, pre vâle n câmarę (= it. «armadio»).

aşa J. aşâ.

ascultâ J. ascutât S. am şcutât la uşe; *altul* scutât Gb.scuta Gd.ascuta B.scutu

C.scúta-me L.scutá Se.scutât-am N.scutât.

ascunde Gb.Gd.B.scunde-me C.[] — *scunde-me Se.L.[] — *scunde.

ascuſi Se. — ** nebroſi: segura.

ascuſiſ (la secure) N. ** ʷoſtre.

aseară «eri sera» J. așera cu șcuro S.șere, *altul* șere

Gb.așera B.șera amanât (cr.«sinoć») C.sera

Se.șera — ** senoće? N.șere (-e).

așezâ v. ședea.

asin S.âseru, *altul* âsiru Gb.âsiru Gd.asir B.C.âsir L.oasiru Se.âsiru.

asinâ S.* adm.âsera L.oasira.

astară «astâseară» Gb.astâra («questa sera») Se.stâra reſn ĉirâ.

astâseară (astâzi seară) «questa sera» S.âstesere Gb.âstesera (cr.«veĉeraska») B.âstesera (cr.«veĉeraska»);

âsera C.oasteșera («questa sera») N.oasteșere

și âsera.

astâzi (cf. azi) N.âstej.

așteptâ J.aștepta-me colę S.ștepte-me ânĉa, alt.ștepte-me Gb.ștepta Gd.aștepta B.

ștepta C.ștepta-me L.ștepta Se.N.

ștepta-me

așterne J.așterne pâtu, miĵa, feținâ — * *altul adm.* numai așternepâtu — ** *incolo*: rastehni S.* adm.șterne

pâtu — ** lucrâ pâtu Gb.[] — ** neprave pâtu Gd.

[] B.* apr.șterne — ** neprave, feț pâtu C.șterne

—**restegneț' patu L. *apr. sternút—**facut pătu
Sc. șterna pătu.

ate J. ate de [a crpi S. ațele Gb. ate Gd.
ațele B. C. oățele L. ațele Se. N. ate.

atunci J. atunče («allora»), datunče («nachher») —**pac
N. [] —**alora.

aur J. [] —**vitița de [lâto, [lâtna vitița S. [] —**[lâ-
te, [late], [late] Gb. [] —**[lata Gd. []
B. [] —**zlâta C. [] —**de [lata Se. [] —
**de [lâta.

avzi J. avjit S. avžit, *altul* avjit Gb. Gd. avžit
B. avžit-am C. aĭ avžit L. avjit-aĭ Se.
N. avjit.

aveâ J. am făcut; noi avém a nostru porțiôn [*neagă* avem];
rem făce (= «faremo»); am (= «ho») S. am făcut; oâren
[*neagă* avem] Gb. io am —**ima poredân oc'lu Gd. noi
avemo; n-âre B. arém [*neagă* avem și aren], n-âv
(= «non ha») C. arém, *altul* arén; n-âri L. arén;
oare somnu trd Se. am făcut; âren N. oâren dosti
[*neagă* avem]; n-âri frike.

azi (cf. astăzi) C. aĭe, *același*: o aĭe (= «oggi»).

azi dimineață S. **segutra B. **segutra am verit
(= cr. «segutra», it. «questa mattina, prima di mezzogiorno»).

baie J. făce o băâne S. băâa (= «bagno») N. o băâne
am făcut.

baier J. *bâier (*îl poartă numai bătrânele*) S. *bâieru
(*după mulă răzgândire*).

baltă S. băta.

barbă J. âba bârba (= 1. «barbă»; 2. «bârbie») S. *adm.
bârba (= «barbă») âba; bârba (= «bârbie») —**cela stâraț
are brodo (= «barbă») âb; s-a trupit pre broda (= «bârbie»)
Gd. **âba broda (= «barbă»); pre broda (= «bârbie») batút
Se. âba bârba (= «barbă»); pre bârba (= «bârbie») N.
bârba (= «barbă») âbe; pre bârba («bârbie») —**pre brod
(= «bârbie»).

bârbat (cf. om) J. [] **om S. [] **uomu, crstianu
B. [] **crstian, uomu C. [] **omu L. []
**crstian, adm. uom Se. [] **crstianu, om N.
[] **crstianu.

bârbută S. barbuțu (= «barbă») N. barbuț.

bate J. bâte; nu me abâte și nu me bâte (= «nu mă bate»)
S. abatút m-am (= «m'am lovit») —*adm. bâte, —**tuțe,
alt. toci fl'eru Gb. bate Gd. *adm. bâte, alt. aba-
tut m-am —**tučí B. bâte; batuța (= batut-s-a
= «è caduto e s'è battuto») [abate] —**trupit (= «lovit»)
C. fl'eru bâte; batút m-am —**m-am trupit

Se. [abatut] batút s-a (= «s'a lovit») — * adm. fléru bâte
 **trupít s-a, *altul* (un copil): trupe'ít s-a (= «s'a lovit»);
 fl'eru tučí, *alt.* prikiní (un copil: prikiné'í), *alt.* tučá,
 adm. fl'eru bâte N. abatút s-a (= cr. «se je udril») pre
 căp — * adm. bâte cu bātu — ** fl'eru tučí.

bătrân J. betár (= cr. «stari»); un betár om (= cr. «starac»);
 čeli betári zicu S. betár — ** čela stárať âre brodo
 âb Gb. betár — ** stărăt Gd. betár B.
 betár — ** stărăt C. betár L. betár — ** apr.
 stáraťu Se. didu betár; čeli betári jicu — ** stărăt.

bea J. be — ** loči (= cr. «lokat», despre câni), surbí (despre
 câni) S. am gonít boji be sau neka bevu; bejút Gb.
 jo bevu B. be C. be; dupa če a bejút L. Se. be.

berbece (cf. arete) J. berbeče (= «capro non castrato», germ.
 «Ziegenbock») S. [] — ** arętu (= «maschio della pecora»),
 pârču (= «maschio della capra»).

bine J. S. Gb. B. C. bire L. bire-i Se. bire.

biserică J. beserica, *alt.* beserica S. n bašerike,
alt. bašerica Gb. B. bašerica C. ura bašerica
 L. beserica Se. n bašerica N. n bašerica; uša
 de bašerike.

blăstâmă S. [] — ** suji.

bou J. S. bo, *articul.* bovu Gb. un bo (același zisese)
 ur bovu; dura boi căsa B. un bo C. bo L. un
 bo, plur. boi Se. bo, bovu N. n bo.

brândușă S. [].

braț J. numai în expresia: ân brâte [neagă braț, dar
 zice:] n brăț (= «bracciata») de brstine — ** mără (= «braccio»);
 tot de la umer ân žos: märe; märke pl'erđút, samo cúvetele
 av ramás; pre măr = pre cúvete (= «în brațe» despre
 copilul dus la botez) S. porta ân brâte — ** porta pre märe
 (= «în braccio»); mără = cúvātu (= «braccio»); tota märe
 (arătând brațul) Gd. — ** [cuvet] C. n braț — ** mără,
 tota mără Se. n brăț (= «în braccio») — ** märke N.
 ân brăț [neagă braț] — ** märe; pre măr.

brâu S. brâu, brăvu (= «fascia») Gb. [] — ** oprta
 B. brvu, posândé un brv C. — ** conopu N. brâu
 řa purtă âpa (= cr. «oprta» = «cinghia di lana rotonda») — ** pra-
 šćenita (= «cinghia di lana piana»).

bucată J. ** un cus de carne.

bumbac J. bumbác S. bonbăcu Gb. bumbăcu
 B. bumbác C. bumbác Se. bumbăcu.

bun J. bur (om, an), bura hrăna; buro (și bire)
 S. ūom bur; bur ân; o păre bure; bure ârje Gb. Gd. B.
 C. L. bur Se. N. bur (om, an, mâncare).

bunătate S. [] — ** o märe dobrote.

buric J. buricu S. buricu, *alt.* burigu Gb. buric—**pupăc Gd. B. []—**pupăcu C.—**pupăcu L. [] **—pupăcu Se. burigu N. buricu.

butoiu J. []—**mic putrih S. []—**omike bățvițe.

ca J. ca ši corbu S. ca ši lăptele Se. ca ši nețu.

că J. [neagă c ă], ke (= «perché») tu nu meț acăsa?—**neca (= «dass») S. voi ke tu mărănci Se. voi ke je... N. ke.

căcă J. S. Gb. cacă Gd. cacă B. L. Se. N. cacă.

cădeă J. cașút-a S. cașut-ă, *alt.* cazút-a Gb. cazút-a Gd. cazút B. C. cazút-a L. Se. cașút-a N. cazut-a.

cal J. călu, un că S. un că Gb. că Gd. călu B. un că C. coá L. ca Se. că N. călu.

călar(e) C. **coňaru.

cald J. căd, ăpa căda S. ăpa căde Gb. căd

Gd. cad B. căd ăi C. coad L. cad Se. cădo N. căd.

căldare S. cadinele de cadere C. cadinele pre cadera vise L. cadina de cadera N. tórtele de cadere.

cale J. șapel'e-l pre prăva căle; ăn căle L. ăn căle.

cămașă J. []—**o coșul'e S. o kemeșe, kemeșe? *alt.* kemeșe Se. N. kemeșa.

câmp J. []—**pol'e (= «campo»); bur de pol'a lucră; mețém ăn cãnp ăne (= «in campagna») S. []—**un pol'e; lucră pol'e (= «lavorare il campo»).

când J. când S. când ver mețe; când ăi Gb. cãn ăi fos Gd. cãn ăi B. cãn; cãn ăi fost C. când ăi tu lucrăt L. când Se. cãn; cãn ăi N. când.

câne J. căre, cărele—**brecu S. []—**brec B. C.—**brec L. []—**brecu Se.—**brecu.

cântă J. cãntă—**sviri (ni cãntă ni žucă) S. cãntă—**sopí violinu (ni cãntă ni žucă) Gb. cãntát Gd. cãnta B. cãntă C. cãntá L. cãntá; io cãntu Se. cãntă N. cãntă—**sopí, žucă.

cap J. căpu—**[glava] S. me dore căpu Gb. B. căpu—**[glava] C. capu L. căpu—**[glava] Se. căpu.

căpăstru J. []—**caveče Gb. C. []—**caveča Se. []—**cavečalu cá N. []—**cavețe.

capră J. o căpra S.—*căpre—**ali o cože Se. —*adm. căpra—**coža N.—*sugg. căpra—**coža.

căprar S. [].

car J. []—**voř S. []—**vořu, *altul* crței vožu Gd. **vozu L. []—**vozu.

cărbune J. crbúr de lemne; crburi de ărpe, de fóșine S. *cărbure, *sugg.* cărbún de lemne N. carbúřile.

- care J.** cărle de doi (= «welcher von beiden»); de cărle o
 ăire [*neagă* cărle] S. cărle; de căre farire Gb. căre
 ver [*neagă* cărle] B. cărle C. carle L. cărle
 de... Se. cărle.
- carne J.** cărne (de bou, de om) S. cărne de bo Gb.
 cărna Gd. carna B. cărne C. coarne L.
 carna, *alt.* cărna de pičór Se. N. cărne (de bou, de om).
- carpin S.** [].
- carte J.** —** de mie ačále c níge (= «dàmmi quel libro»).
- caș J.** S. Gb. Gd. căș B. cășu C. coașu L.
 caș Se. căs, căș N. cășu.
- ca să J.** —**neca S. —**voi ke tu mărănci, voi ke
 mărănke Se. —**voi ke je... N. —**ke.
- casă (acasă?) S.** prope de căse Gb. căsa Gd. casa
 B. căsa C. coasa, căsa L. casa.
- căț J.** căț ăń av lucrăt S. căț ăń Gb. căt Gd.
 B. căț C. căț ăń L. Se. N. căț.
- către J.** cătra sire —**și vrde Gd. netezé cătra sire.
- ce J.** čé-ver S. țe ver Gb. če ver Gd. če B.
 če reși C. če L. če ver Se. N. če.
- ceată J.** —**măgla S. —**măgla (= «nebbia») N.
 măgla.
- celalalt J.** o măra ășpelavę ča ăta S. čela ătu.
- celar J.** —**n conoba S. [] —** conoșe; co-
 noba-ı úmidne Gb. Gd. —**n conoba B. L. —**ăń
 conoba.
- cerușă J.** čerușe S. puțin de țerușe Gb. B. C. L.
 čerușa Se. N. čerușe.
- cer «cielo» J.** —*čer (*sic unii*) —**ni sup nebo ni pre pemínt
 S. nu-ı ăń țer ni nu-ı ăń pre vâle Se. čer N. čer (*in opoziție*
cu: pre pemínt).
- cer² J.** ģlinda de țer (= «ghianda»).
- cerb S.** [] —**i élen.
- cerbice Se.** čerbice lu bovu (= «collo del bue»).
- cere (cerși) J.** čerși (= «suchen») S. țersít Gb.
 B. L. čere Se. čăre N. čăre. (= it. «cercare»).
- celate J.** četâte —*altul *adm.* četâte —**fin loc (:sl.
 Vreka je jeno lepo mesto) S. [] —**Rika-ı un mușăt grad
 Se. —*adm.* četâte —**grád N. —*sugg. četâte —**grád.
- ceteră J.** [] —**țindra (= slav. «tamburica») C. [] —
 volaritele e sopoșelele N. [] —o sopoșe.
- chemă J.** cl'ăma-l oč S. cl'ęmę-l uoț Gb. cl'ęm-a-l,
alt. cl'ęmę-l Gd. C. cl'ęma-l L. cl'ęmę-l oč Se. cl'ęma?
 N. cl'amę-l.
- cicer «senz'acqua» J.** —*čičer vir, lâpte (= «senz'acqua») —
 ăntreg vir, lâpte Gb. [] —farde ăpa Gd. []

B. [] — ****lăpte fârde apă** **C.** — ***apr. čičer** (*dar neagă că s'ar întrebuință în C.*) **L.** [] — ****far de apă** **Se.** — ***apr. lăpte čičer** **N.** lăpte čičer (= «puro, senz'acqua») — ****nu se [i]če «vir čicer», se no «vir [gó]len».**

cină J. čirăt; șera se čira **S.** țiră **L.** șera se čira **Se.** čiră; șera se čira; stăra reŃ čiră **N.** čiră.

cină J. čira **S.** țira **Gb. B. C. L. Se.** čira.

cinci J. S. Gb. B. C. L. činč **Se.** činč(i)? **N.** činč.

cine (cui) J. čire și cărle; de čire și de cărle; cu čire? (întrebător) **S.** lu cui [i]ști fil'u?

coace J. coče (pâne, pește, carne) — ***altul adm.** coče — ****și preferă:** speči pãra, ribe, cărne; nu-i [i]dríu (= «copt» = «matur») **S.** — ***sugg.** coče (: tot uro-i) — ****speți pãre, ribe, cărne; țasta măr nu-i jinkę [i]dríu** **Se.** — ***adm.** coče — ****pãra ribe, cărne speči** **N.** — ***sugg.** coče — ****speči pãra.**

coadă J. coda lunga **S.** codeę **Gb. Gd. B. L. Se.** **N.** coda.

coase J. — ***înțelege cose** — ****crpí** betãre brageși **S.** cose (= «cucire») — ****crpí** (= «rattoppare») **Gb.** cose [a novo — ****crpí** [a staro] **Gd.** cose **B.** cose — ****crpe'** cu ácu **C.** cose **L.** [] — ****uși** **Se.** cose.

coastă (cf. os) **J.** costa (= «costola» și «ossa»); **costa** (= «bergauf») — ****uosele** (= «osse» și «costola») **S.** coștele (= «le coste» «Rippen») — ***sugg.** coște (= «ossa») — ****scãs** (= «riva») **N.** costele (= «costole»).

codru v. munte.

colea, colo v. acolea, acolo.

comanae J. cumarãcu **S.** coromãcu («pãlãrie rotundã, care se purtã odinioarã, corespunzând lui klobuk în Chersano etc.») — ****crilãs** («pãlãrie care se poartã azi») **Gb.** coromãcu — **scrilãșu** **Gd.** coromacu **B.** coromãcu — ****scrilãșu** **L.** coromãcu («pãlãrie în general, și cea purtatã azi») **N.** coromãcu («pãlãrie care se purtã odinioarã») — ****scrilãșu** («pãlãria de azi»).

coperi v. acoperi.

corb J. ca și corbu **S.** — ***sugg.** corb — ****negru** ca și góvran **Se.** **N.** corb.

corn, coarnă J. cornele, cornu (= sl. «dreńulí») **S.** cornele **Gb. Gd. B.** cornile **C. L.** cornele **Se.** corn **N.** cornele [*altul neagă corn*] — ****drnul'a.**

cot Gd. — lãcãtu **S.** — ****cúvatu, cuvãtele** **B.** — ****lãcãtu, lãcãt** (*poate și lãcat*) **C.** — ****lãcãtu** **L.** — ****lãcãtu** **Se. N.** — ****cúvatu.**

crepã **S.** nu va crepã (= «non creperã»).

crede **Se.** jo cred; nea credo.

- crește J.** iârba crește S. crește (iarba și copilul) Gb. Gd. B. crește C. crește—**și preze' L. crește Se. crește (iarba și copilul)—**preze' N. crește (iarba și copilul).
- crud J.** []—**presno, nu-î cuheito ăncă S. []—**presno.
- cu J.** S. cu Gb. spelá cu žaifa; cu țire Gd. B. C. L. Se. N. cu.
- cuc J.** []—**cúcovița S. []—**cúcavițe N. []—**cucavița.
- cuib J.** col'úbu S. cuib (*bisilab; silabizând rostește*) coiíb (= «nido») Gb. Gd. B. cuiibu C. cul'ibu L. cujíbu Se. N. cul'ibu.
- culeá** (coricarsi sul letto e per terra) J. cuc áts-a pre pát, pre pod S.—*sugg. m-am cucát ă n pát, ă n pre pod, ă n pre vále—**hití (= «buttato»?); m-am reštegnít (= «disteso»?) ă n pre vále Gb. cucá Gd.—*apr. cúca-te B. cucá C. cucá—**și hití n pát L. cuca-te Se. cúca-ten pát, pre pémint N. cucát n pát, pre vále.
- culege J.**—**poberé' (= «raccogli») S. []—**poberí țe a cajút pre vále; poberí grău.
- cum** (come fai? come vuoi?) T. cum lucrí; cum ver S. Gb. Gd. B. C. L. Se. N. cum.
- cumátru, cumátră, J.** []—[]—**cumpáru (= «compare»); íme cum (*vocativ*);—bótra (= «comare») S. a me cúmatru—**cume (*vocativ*)—botre, cu *vocat.* botra Gb. cúmátru—**me cum (*vocativ*);—botra Gd. cúmatru—**botra B. cúmatru, *altul, mai tânăr*: cúmátru—**cume (*vocativ*);—botra N. cúmatru—**cume (*vocativ*)—botra.
- cumnat, cumnată J.** []—cumnáta—**cuñádo (*plur. -ái*)—cuñáda S. []—[]—**cuñado, *alt.* cuñádo, *art.*—du—o cuñade, *alt.* o cuñáde L.—**cuñada N. []—**cuñado,—cuñada.
- cumpără J.** de cunpará, *alt.* cunpará S. cunpará Gb. Gd. cunpará B. cunpará C. cunpará L. cunpará Se. N. cunpará.
- cunoaște J.** cunó'sc S. cunó'sc Gb. cunó'sc B. conósc C. L. Se. N. cunó'sc.
- cunună J.**—**crona lu țesáru, *crona* (di decorazione) S. []—**cruna L. coruna (*tot așa în croațește* = pemintu iuva crește iârba).
- cur J.** pre cur Gb. curu Gd. cur B. curu C. cur L. curu Se. N. preste cur.
- curat J.** je curát S. curát Gb. Gd. B. C. L. curát Se. N. curát.
- cureá** S. []—**[u]ńe.
- cuscru J.** cuscři (= sl. «svati» = germ. «die Zeugen») S. []—**sfidoki, *altul sfidoki* Gb. []—**sfidoči Gd.

[] B. [] — **dîveri (= «compari») C. [] — **s fidoçi
(= «testimoni»), dîveru (= «compare») Se. [] — **s fido k,
altul s fido č.

cusuturǎ S. [] — molejt un sǎ v.

cutezǎ J. nu se c ute[a furave]i S. furǎ nu se c ute]e]e N.
c ute]e]e furǎ.

cu]it J. Se. cu]it stricǎt.

cuvǎnt J. [] — **o beseda N. [] — **besede.

cuvǎntǎ J. cuvintǎ; nu ǎvdu če ómiri cuvintu — ** [neagǎ
vorb i] S. [?] — **gan e]i [neagǎ verb i] Gb. cuvintǎ
— **si gan e]i L. cuvintǎ — **si gan e]i Se. — *cu-
vintǎ — **gan e]i N. — *apr. cuvintǎ — **gan e]i [nea-
gǎ verb i].

da J. nu mi-a nǎfat dǎt; de mic acǎle kóige S. de-m
C. de oc L. dǎt-am; de-m oc.

dǎsagi J. — **bisǎge [neagǎ bisazǎ] S. — **bisǎgele
N. — **bisǎge [neagǎ bisaze].

de J. de čire, de cǎrle; mučcǎt m-am de limba S. lǎptele de
uoje — ** Iu cui] ŝti fil'u? Gb. lǎptele de uoia Gd. de B.
žǎzetu de mǎra; lǎptele de uoje; nascut ǎi de mǎju C. de
L. lǎptele de (do?) oje Se. lǎpte de uoi N. lǎpte de
uoje.

degerǎ J. češči zǎzete d e]zeru.

deget J. žǎzetu; češči zǎzete; ǎntru žǎzete tîrém peņa
S. žǎzet Gb. žǎzete Gd. žǎzet B. žǎzetele
de mǎra C. žǎzetu L. žǎzet Se. N. žǎzet.

deochiǎ, deochiu S. m-a oduclǎt (= «mi ha stregato»); ió
m-am oduclǎt Gb. [] — **ima poredǎn oc]u
B. — *nduclǎt m-av — **si: urečít m-av C. nduclǎ
Se. odoclǎt m-a N. m-a oduclǎt, oduclǎt-m-e.

departe J. depǎrte denč (= «lontano da qui») — ** [dǎrgo
ist italienisch] S. — **loc lǎrgo, vila-i lǎrgo (= «lontano», *ad-
verb*) Gb. — **lǎrgo (*adverb*) Gd. — **lǎrgo B. —
**lǎrgo (*adverb*) C. — **cǎsa-i lǎrgo Se. — **grǎd,
cǎsa lǎrgo N. — **je lǎrgo.

deschide J. rasclide, *alt.* raščlide S. reščlide
ou]e Gb. Gd. B. resclide C. L. resclide u]a Se. res-
clide N. resclide u]a.

descu]t Se. rescu]t (= ital. «scalzo»).

descu]ǎ Se. rescu]ǎ.

deslegǎ J. ra]legǎ; ra]legǎ-me [neagǎ de]lega] S.
re]legǎ, *altul* re]legǎ, *altul* re]legǎ [neagǎ de]lega]
Gb. rezlegǎ Gd. re]legǎ B. re]lega C. re]legǎ
L. re]legǎ Se. rezlegǎ [neagǎ de]lega].

despǎr]i J. — **raspartí (= «verteilen») S. — **res-
partí, *altul* re]spartí Gb. — **respart e] Gd.

- B. C. L. Sc.** — ** resparti **N.** — **re|delí, *adm.* res-
arti.
- despoia** **J.** raspul'a **S.** respol'a **Gb.** respul'a
Gd. respul'a **B.** respol'-te; *altul* respol-te **C.**
respul'a **L. Sc.** respul'a.
- dîmineață** **S.** damarețe (= *mai nainte zisese* damareța)
măre **Gb.** damareța (= cr. «jutro») **Se.** domareța-i
dumireca (= it. «domani è domenica») **N.** damarețe
(= it. «domani mattina»).
- dinte** **J.** ndinte (= «un dente») **S. Gb. Gd. B. C. L. Sc. N.**
dint.
- doagă** **J.** [] — **o duga, *plur.* dužile **S.** [] — ** o
dugę.
- doamnă** **J.** — ** gospa (= «signora»).
- doi** **J.** doi **S.** doi; do nopt **Gb. Gd. doi** **B. doi;**
do măreč **C. doi** **L. doi** om; do(?) **Se. N. doi.**
- doisprezece** **N.** — dvanáíst.
- domn** «Dumnezeu» **J. S.** domnu štie **Gb. Gd. B. C. domnu**
L. domnu štie **Se. N. domnu.**
- dor** **S.** [] — **fálost.
- dormi** **J.** mežem durmí **S. Gb. Gd. durmí** **B. dur-**
mí, dormí **C. durmí** **L. durmí, ie dorme** **Se.**
durmí **N. durmí, dorme.**
- douăzeci (și doi)** **J.** — ** doi și dvaiset *sau* dvai-
seči doi.
- drac** (cf. rău) **J. drác** **Gb. drácu** **Gd. dracu** **B.**
drácu **C. dracu** **Se. drácu** **N. drác.**
- duce** **J.** du colę' (= germ. «bring hin») acela pl'aden; dučét
coleá **S. du colę'; du coló** **C. du colę'** **L. duče colę'**
N. duče-ln școlę.
- dulce** **J.** dulče, *plur.* dulč **S. Gb. Gd. B. C. L. Sc. N.**
dulče.
- duminecă** **J.** dumireca **S. dumireke** **Gd. B. C.**
dumireca **Se. dumireca; damareța-i dumireca**
N. dumireke (= cr. «nediljak»).
- după** **J.** dupa o ura; dupa ce av facút; dupa măre (= «poi-
mâne»); dupa [id (= germ. «hinter der Mauer»); dupa merinde —
** vrde, cătra **S.** (pocle) dupa bole; dupa [id (= it. «dieu-
tro il muro») — **adm.* dupa bole **Gb.** — * dupa ce **Gd.**
— **apr.* dupa ce **B. dupa ce am muncát; măre dupa podne**
C. dupa ce a bejút — ** pac, mai apoi **Se. dupa ce**
N. dupa ce a muncát.
- durea** **J.** dóre-me căpu **S. me dore căpu** **Gb. Gd.**
B. C. dore **L. me dore** **Se. dor** **N. dore-me.**
- el** **J. S. Gb. Gd. B. C. ie** **L. ie vá;** **Se. N. ie.**
- eu** **J. S. Gb. Gd. B. C. io** **L. io n-oj; me dore** **Se. N. io.**

face (1 «am făcut»; 2. «albinele fac miere»; 3. am făcut patul»; 4. «am visat un vis urît»; 5. «bine făcut = bine gătit»; 6. «fata e bine făcută = crescută»; 7. «nu-i încă făcut = matur, copt»; 8. face = naște)

J. bire *facuta* (5 și 6), [7] — **nu-i șdrîu (7 = «matur») **S.** am *facut* (1); a *facut* un grumb șân (4); [5]; fețe — nu-i iinķe *facute* (7) **adm.* fețe *bire facute* (6) — ** *pripravît* bire (5); bine *șrastite* (6); țesta măr nu-i iinķe *șdrîvu* (7)

Gb. fe pātu (3); fečoru *făcu* (8) — ** și *neprave'* pātu (3)
C. čelite *ke medu făcu* (2) **L.** *facut* pātu (3) **Se.** am *facut* (1); *facu-t-a* grumbo somnu (4).

fag **S.** [] — ** *o buve*.

faină **J.** *farirae* âba? de căra *farira* *lucripăra*? de âba *farira* **S.** de căre *farir*? de *farir* âbe **Gb. Gd.** *farira* **B.** *zalic* *farira*; *o kila* de *farira* **C. L. Sc.** *farira* **N.** căra *farir*?

fân **J.** *fir* (= it. «fieno») **S.** *fir* **Gb.** *firu* **Gd.** *fir* **B.** *firu* **C.** *fir* **L.** *firu*, *fâr* **Se.** *fir* **N.** *fâr*, *alt.* *fir*.

fântână ¹⁰ *puț* ²⁰ **J.** *fântăra* (= sl. «studenac»); [2] — ** *șterna* **a** (2) **S.** [1] — ** *sterna* (= cr. *sterna*), *puč altul puț* (= cr. *puč*, *goč*), *vrtăcu* (= cr. *vrtak*); *grul'* (= cr. «čurek»)

Gb. — ** *șterna*; *puč* **Gd.** — ** *șterna* **C.** — ** *șterna* *juva se âpa cale'*; *puč*; *vruł'e* (= cr. «vručak») **Se.** [1] — ** *sterna*; *puču*; *vrtăcu*, **N.** [1] — ** *sterna* (= cr. «sterna»), *șcul'a* (= cr. «škul'a»), *puč* (= cr. «puč»).

fără «senza» **J.** *far de mire*; *far de măreč* **S.** *far de mire*; *far de âpe* **Gb.** *far de mire*; *far de âpa* **Gd.** *far de* **B.** *far de mire*; *altul fâr de âpa* **C.** *far* **L.** *fâr* **Se.** *far* **N.** *fâr*.

fărâmă **J.** — ** *o mrvîta* de *păre* (= germ. «Brotkrumme») **S.** — ** *o moline* **Gb.** — ** *meč* **Gd.** — ** *meču* (= it. «mollica»); *mrva* (= «briciola») **B.** — ** *meču* de *păre*; *mrvîta* **C.** — ** *meču* de *păre*; *o mrvîta* **Se.** — ** *molina* (= it. «briciola»); *un bobič* **N.** — ** *mrvițele* (= it. «briciole»).

fașă **J.** *fășe* — ** și *ân povoj* **S.** *ân fășe* (= sl. «povoj») **L.** *n fășe* **Se.** — ** și *fășe* — ** și *n rubina*.

făt **J.** [] — ** *fečor*, *mușăt fečor*, *fečoric*, *fečoru* **S.** — **fetu* **Gb. Gd. C.** [] — ** *fečor* **Se.** — **fet* — ** *fečoru* **N.** *čela micu* se iice *fetiču* — **fetu*.

fată **J.** *feta*, *mușata feta*, *fetița*, *fe'tina* — ** [*neagă* *otročita*] **S.** *fețe*, *fetițe*, *fe'tina* **Gb.** *feta* **Gd.** *o feta* **C.** *feta* **Se.** *feta-me* **N.** *fețe*.

față **J.** *făța* (= it. «guancia») — ** *spela-ș-va obrășu* (= germ. «Gesicht»), *altul obrășu* **S.** *fățele* (= it. «guancie») — ** *șpelă obrăžu*, *altul obrășu* (= «faccia») **N.** *făța* (= «guancia») — ** *obrășu* (= «faccia»); *lăloče*.

- fecioară** J. [] S. [] — **fete, fetițe, fetina Gb.
[] — **feta Sc. [] N. [] — **fete.
- fecior** J. deștru fečor S. fečoru, fečoriču Gb.
Gd. C. fečor Sc. fečoru-me.
- femeie** J. — ** (samița) ženska (= «donna»).
- fi** J. va fi S. fi Gb. fi; căn aț fos, dar: ier fost-a;
io sam anč Gd. fi; pril aț de mušč B. cmoče-i mort;
nu-i (= «non è»); căd-ai C. L. Sc. N. fi.
- fier** J. abâte fl'eru S. tuțé fl'eru Gb. fl'eru
Gd. fl'eru B. fl'er C. fl'eru bâte L. Sc. fl'eru
N. tuči fl'eru.
- fiere** S. [] — ** juco ca ši pelenu.
- fiu fie**, J. a lui ie fil'u S. fil'; fil'a Gb. fil' Gd.
B. fil'u C. fil' L. fil'u Se. N. fil'.
- flămând** J. flamúnd S. hlamúnd Gb. Gd. B. hla-
mund L. hlamúnd Sc. hlamúnd N. hla-
múnd.
- floare** J. [] — ** o rože S. [] — ** deblele s pl'ire de
roș na mládo leto.
- floc** S. [].
- fluier** (ul piciorului) J. — ** țipeła S. — ** [neagă ți-
peła].
- foaie** S. o fol'e de hrást, fol'ele de hrástu — ** o frunșe
de trs Gb. [] — ** frunza Gd. — ** adm. fol'e — ** frun-
za B. o fol'e (= it. «foglio») — ** ši: o frunza C. L.
Se. o fol'e — ** ši: o frunza N. fol'a de hrást, de trs —
** ši: frunza de hrást, de trs: tot uro.
- foale**, **foiu** J. fole (= germ. «Bauch» și «Blasebalg der Schmie-
de») S. folele [a șopí și [a poší — ** trbuhu (= it.
«pancia») Gb. [] — ** trbuh (= it. «ventre») B. [] —
** s op'e lele.
- foame** S. é-e fome.
- foarfeci** J. — ** razcroi cu șcârele S. — ** cu șcârele
C. — ** cu șcârele voi tol'a N. — ** șcârele.
- foarte** J. [] — ** iâco bire; âncă mai bire (= germ. «sehr
gut»).
- foc** J. foc; focu lu sveti Jiván S. foc; focu de sveti
Jiván Gd. foc; aprinde focu Gd. B. C. L. Sc. N. foc.
- frământă** S. [] — ** cu h'e'i.
- frasin** J. frâsir, plur. frâsire S. [] — ** iesen, alt.
iesen B. [] — ** i'esen C. [] — ** i'esen N. []
** — i'esen.
- frate** J. S. frâte Gd. frate B. frâtele L. fra-
tele Sc. N. frâte.
- frâu** Sc. — ** uzda (= it. «redina») N. — ** uzda.
- frică**, v. teme.

frig, v. rece.

frige J. [] — **coče: copte ribe S. [] — **spra|í: sprajít-an ribe.

friguri J. — **tremură de febra.

friptură J. [] — **frita de ribe, de oşore S. [] — **ofritâl'e de ove.

frumos, cf. muşat.

frunte J. S. frunte Gb. Gd. frunta B. C. L. prefrunte Se. frunte N. prefrunte.

frunză, cf. foaie.

frupt S. [] — **|ir (= it. «frutto»).

fugă J. [] S. [unul neagă fuga, altul] dat l'-a fugę N. — *caţăt o fugę — **caţăt un |ăd («fuga-| talianski»).

fugă J. — *fuţít — **şi: trlít, scapăt S. fui cá — **şi trle' cá Gd. fuţe cá — *apr. imperat fú| cá.

fum J. [] — **dim (= «fum în odaie, în bucătărie»); dim de pipa.

fumă J. [] — **|ăda pipę' ali dime' ali cure' S. [] — **câsa dime' e cure'; pipę' | n spañolet; sugg. fume' | Gb. fumă.

fund («fondo» del buco e del bicchiere) J. fundu de glăzu S. fundu de žmul' Gb. Gd. fundu B. fundu de miżó C. L. fund Se. N. fundu.

fură J. fură; furave' | nu se cuteşa S. fură nu se cuteşe Gb. fură Gd. fură B. fură C. furá L. fűră (cu u scurt) N. fură.

furcă J. furca S. ofurķę Gb. Gd. furca B. C. cu furca L. furca.

furnică J. furmiga şi furniga S. furniķę Gb. [] — **mravinăţ Gd. [] — **mravinăţu B. furniga C. frniga L. [] — **mrav Se. furniga N. fruniga.

fus J. S. Gb. fus Gd. fusu B. cu fusu C. L. fus Se. fusu N. fus.

fuste S. [] — **băt.

fute J. S. B. L. fute.

găină J. gal'ira S. gal'irę Gb. o gal'irę Gd. gal'ira B. o gal'irę C. L. Se. gal'ira N. gal'irę.

galben J. găbir S. [] — **żuto N. [] — **żuto (= «giallo»).

geană J. žâne (= it. «sopracciglia») S. o žâne, žânele (= it. «ciglia») — **óbroviţe (= it. «sopracciglia») Gb. žânele (= it. «sopracciglia») — **óbrve (= it. «ciglia») B. (bătrâni:) žânele, (un tânăr:) žărele, (altul:) žanele (= it. «sopracciglia») C. žâne (= «ciglia») — **şi óbroviţe:

tot ur L. ž â nele (= «sopracciglia») Se. ž â na (= «so-
pracciglia») — **obrovíta (= «ciglia»?).

genuche J. S. Gb. Gd. B. C. žeruncl'u L. zeruncl'u
Sc. N. žeruncl'u.

gheață S. de gl'ațe.

ghem S. gl'em u de lăre.

ghindă J. glinda de țer (= it. «ghianda») S. ogl'inde —
**adm. dar cu alt sens: boboške, šiške Gb. Gd. gl'inda

B. ogl'inde, (același, mai târziu:) o gl'inda, (tinerii:) o
gl'inda C. L. gl'inda Se. o gl'inda N.
gl'inde — **boboșca (= it. «bacche dei roveri come le pipe»,
cr. «šiška»).

ghindură J. gl'indura la (?) gut (= it. «glandola»), dar și (?)
gl'indura (= it. «ghianda»).

ginere J. [] — **jet S. [] — žet, altul jet = cel ce «a
verit na robu» (= «care se stabilește în casa miresii») Gb. —
**jet Gd. [] — **zet B. [] — **zetu meu C. Se. []
— **zet N. [] — **jet, zet.

gingie J. žinžire (: it. «dove crescono i denti») S. jin-
[urinele (= țasta filă de carne) Gb. žinžirina, altul
zinžirele (?) Gd. žinžúre B. C. žinžirele L.
— **čerenu (= it. «gingiva», cr. id.) Se. žinžire N.
žinžirele.

grănar S. [].

gras J. grâs ca și porcu S. grăș Gb. Gd. B. grâs
C. gras L. Se. N. grâs.

grâu J. grâu (= it. «frumento»), grăvu (= germ. «Weizen».
sl. «šenica») S. poberi grău.

grăunte J. — **o řrna (= it. «granello») de mel', de grășca, de
frmentín (: nel veneto di Vittorio: formentín); farira se făce de
řrne S. — **o řrne de grăd, altul o řrn (?), o řrne de
grăd Se. — **o řrna de pos N. — **o řrne de...

grec J. [] — **je-i un greg, doi gregi S. [] — **grecu
L. — **gregu Se. — **grec.

greier S. grul'a (articulat = cr. «čurak»).

greu J. grevo (= it. «difficile» și «pesante»), grea limba
S. volu grău (adverb); limba-i grăle.

gros J. grôș păr (= it. «palo grosso»); grôș potplâte; grosa
sucna S. grôș, grôșe; altul gros, grôș Gb. Gd. B.
C. gros L. grosa Se. gros (= it. «grosso») N.
gros.

gură J. gura S. gure Gb. Gd. B. C. L. Se. N. gura.

gust J. časta n-are bur gušt — **slast (= «gusto») S.
gust, altul gušt Se. [] — **nu-i bur (= «n'are gust bun»)
N. gušt.

gustă J. tota [ia n-am gustât (= germ. «den ganezn Tag habe ich nichts gegessen», sl. «celi dan ni sam niš jiv»); *imper.* gusta; *altul* gušta — *gušta (= «gustare se ti piace») — **pocuse' se te pjaže' (= sl. «pokus ko te pjaži») S. [] — **pocuse', *altul* pocuse' Se. N. [] — **pocuse'.

iapă J. — *sugg. iăpa — **cobila S. iăpe Se. N. iăpa.

iarbă iârba (*odată ş!*) iârva S. iârbe Gb. iârba
Gd. iarba B. iârba C. L. iarba Se. iârva
N. iârba.

iarnă J. âniârna S. n iârna, je iârna C. iarna
L. niarna Se. N. iârna.

iască J. în graiul bătrânilor: iasca (= it. «esca per il fuoco») S. [] — **cresila L. [] Se. — **ieşca N. — **ieşca (= it. «esca»); cresila (: di ferro).

ied J. ied S. [] — **coflîcu.

iederă S. [] — **brsl'ân.

iepure, iepuroaică J. l'épuru, mic l'épur, (*cei bătrâni zic*:) l'épure; l'épurîta, mica l'épurîta S. l'épur, mic l'épur, l'épurîte, mikê l'épurîte Gb. Gd. l'épuru
B. C. L. Se. N. l'épuru.

ierbos S. [] — **pl'ire de iârbe.

ieri J. ier a fost luri S. ier a fost sreu Gb. ier amanat;
ier a fost sămbata B. ier a fost sămbata C. ier petac
L. ier Se. ier a fost; ieri (?) N. ier.

ieşi J. ieşit — **mes-a de la uşe afăra S. — *adm.
ieşit-a — **a mes Se. — *adm. ieşit — **mes-a N.
— *ieşit-a — **mai des: mes-av.

îmbracă J. — **muşât ân mestita

îmbucă S. [].

împacă S. [].

împlântă J. [] — **s adî «sădi», pos adî-t-am doi mer
S. [] — **s adî «sădi».

împrumută J. — **časta am a lui [a] mit (= it. «prestato»),
ma nu mi-a năzat dât.

în J. — **o măje de lăn S. [] — **î n.

în J. ân conoba, ân besereca, ân câmbra, ân plăta, ân căle, ân şufit, ân păt [*neagă pre păt*]; ân ât loc, *altul* ân r ât loc
S. ân conoba, ân plăte, ân vâle, ân câmarê — **pre păt
Gb. n conoba, n păt [*neagă pre păt*] Gd. n conoba, n păt (= «a letto») B. ân conoba, ân păt (= «a letto») — **şi pre păt (= «a letto») C. n păt — **pre păt (păt) (= «a letto») L. ân conoba, ân păt (= «a letto») Se. ân conoba etc., ân şufit, n brăt — **pre păt (= «a letto»), şi pre şufit (= ven. «in soffitta») N. ân (caneva, chiesa, valle, camera, piazza, strada), ân ât loc, ân păt (= «a letto») — **pre păt (= «a letto»), pre şufit.

înainte J. și așa renče.

înăuntru J. viro ănuntru S. neca vire ăria runtru; mne nuntru.

încă J. ăncă; vancă čuda živi; ăncă mai bire (= germ. «sehr gut») S. ăinke Gb. Gd. ăinca B. ăanca, (*tinerii sic*): ăinca C. ăinga L. Se. ăinca N. ăinke.

încălecă J. [] — av călu [a]ie[d]it S. [] — **seie[d]it-a călu.

încălță J. je av postolele ăncățăt (= it. «ha calzato le scarpe») S. ncațăt postolele Gb. ncățate Gd. ncațate B. ncățate — **și: pure sus C. ncațata postolele L. ncațăt postolele Se. mna te ncațăt (= it. «va a metterti le scarpe»), ncățate N. ăncățtu postolele.

încălțăminte J. S. C. L. Se. N. — **postolele.

încântă S. [].

încărcă J. ăncrcă (= it. «caricare sul dorso») — **naložj (= it. «caricare sul carro») S. ncarcă pre umer, pre spâte: samo ženske — **crțe'j vožu; crțe'j pre spâte: muški Gd. — apr. ncarcăt-a brenta — **io-i pre vozu kergé o nekergé lemnele.

încegă S. l'i s-a ncl'egăt lăptele, n-ăre ăto lăpte (: *se zice după ce a fătat a doua oară și nu mai are lapte până la fătatul viitor*) — **s-a poskutit (: *se zice despre laptele care s'a acrit încegându-se*) Gd. [] B. — * sugg. ncl'ecăt — **lăptele l'i s-a zesirit C. — *adm. ncl'egăt — **zesirit L. []

S. lăptele s-a ncl'ucăt (: nella vacca) N. — * sugg. lăptele s-a ncl'egăt (= cr. mleko se je pokuarilo) — **lăptele s-a preškutit, s-a scuărit.

îchide J. zacl'ide S. ănc'l'ide ușa [*neagă*: {ecl'ide}] Gb. B. C. L. Se. N. zec'l'ide.

încotră (= germ. «wohin») J. cotró mež? — **i uva S. — **i uva meri? Gb. cotró meri? Gd. cotró meri; cotró ští tu? B. cotró meri? C. [] — **i uva meri L. cotró meri? Se. — **i uva N. — **i uva.

inel J. aré S. [] — **o vetițe de mul'ere (= ven. «vera de matrimònio, semplice, liscia»); prstenu (= it. «anello con un pomo») Gb. B. — **prstenu, vítița Se. [] — **vítíța, prstenu N. [] — **vítíța (= it. «anello liscio»); prstenu (= it. «anello con ornamento»).

înfășă J. [] — **fečoru povít (= it. «infasciato»); ănfășe'j măra ali căpu S. nfășă fetu — **legă (*despre o rană*) Gb. [] — **poví Gd. [] — **poví fečoru B. — *apr. nfășă — **poví, (*contrariu!*) sfașéj, resfașei C. — *apr. nfășă — **mic ren poví L. ănfășă Se. — **poví-t-i n rubina ši-n fășe N. ănfășă — **povíe'it.

înghețâ J. — **apa s-a {mr}nît (= it. «si è agghiacciata»);
češci zâzete dé žeru (= it. «queste dita sono agghiacciate»)

S. [] — **poledít (: bâta, adm. și: zâzete).

îngrășâ J. S. [] — **s-a podebelít.

îngreuâ S. [].

înimă J. îírima (it. ha buon cuore; cavare il cuore) S.
îírimę Gb. Gd. B. C. L. Sc. N. îírima.

înnecâ J. [] — **uçide; s-a otopít (= it. «s'è annegato»)

S. [] — **uțide; otopì.

înnegrî J. [] — **očerní o negru făçe S. [] —

**oțrní.

îns J. se nu ver tu, voi jo ăns; ie av [is ăns ke...; ănș ose (= it.
«solo ossi») S. še né, voi ăns; «žila-» ura ănșę (= «numai
una» = «singular»), «žilele» maí munde Gb. Gd. B. C. L. Sc. N.
ăns N. se nú-ver; voi făçe ăns.

înselâ «a pune șaua» S. [] — **osedleít.

(în)semnâ J. s ăm n ă (= it. «segnare») S. [] — **se-
úeít-am B. — **señeí Sc. [] — **seúeít N. []
— **seúeít-am.

însurâ J. ie s-a nsurât — **și pozaconít S. ie s-a
nsurât (: fără preot, în mod abuziv) — **faconít (: în mod
legal) Gb. nsurât (despre bărbat) B. ie s-a nsurât

C. nsurat L. ie s-a nsurât — **[neagă faconí]

Sc. N. ie s-a nsurât.

întelege J. âm nțelés S. [] — **aí jecapít,
jepametít, altul aí žecapít, žepametít B. [] —
**rezumés C. [] — **razumę N. [] — **rașumít,
altul razumést.

întinde J. [] — **rastegní S. [] — **netegní spăgu.

întinerî J. [] — **pomladí S. [] — **pomladít.

întrâ J. [] — **viro ănuntru S. [] — **mnę nuntru.

între J. ăntru (= germ. «zwischen»); ăntru zâzete țírém
peña (= it. «tra le dita teniamo la penna») S. cu coda ntru
piçore; ntru zâzete Gb. ntru șuma B. ntru L. ntru

Sc. cu coda ntru... N. ntru piçorle, altul ntru piçore.

întrebâ J. ntręba-l (= it. «interrogă»); ntręba-l foc (= it.
«chiedi») S. ntrębe-l căț; ntrębe-l foc Gb. ntrę-
ba-l Gd. B. ntręba C. ntręb á L. ntręb áte-l;
ntręba foc Sc. ntręba-l («întrebâ și «cere») N. ntrę-
bę («întrebâ și «cere»).

întreg J. un ăntrég; ăntrég ăn; ăntreg lăpte, vir
(= it. «senz' acqua») S. [] — **țeų.

întunerec J. — **asęra cu șcuro.

învățâ J. l-am nvețaveít bire și ie s-a bire nvețât
S. nmețât (= it. «insegnato»), s-a nmețât, (= it. «imparato»)

Gb. n mețá (= it. «insegnare» și «imparare») Gd. n mețá
 B. n mețá (= it. «insegnare» și «imparare») C. mețá L.
 n mețá Sc. n mețát; s-a n mețát N. n mețát
 bire...; s-a n mețát.

investi J. s-av ăn ăbo ănveștit.

ite S. [].

iună «unde» J. iuva S. iuva meri; iuva ști? Gb.
 iuva ști? (= it. «dove sei») B. iuva ști tu? C. iuva
 meri; iuva aĭ fost și iu aĭ fost? L. iuva-i? Sc. iuva
 ăște N. iuva.

joc J. — **înteles*, dar *ieșit din uz*: žoc — ***iigra* (= it.
 «giuoco»); ples (= it. «ballo») S. — *žoc? — ***iigra* de
 hărte; ples.

joi J. [] — ***četrťác* N. — ***čtrťác*.

jos (cf. vale) J. žos; meg ăn žos S. žos, careta [briseit-a
 n žos (= cr. «nakla») — **sugg.* po žos — ***pošdolu* (= cr.
 «dole»), [dolu, poberi țe a caĭut pre vâle.

jucă J. žucá — ***(in întelesul «a cânta la un instrument»:*
sviri [ni cânta, ni žucá], [voni cu clópote, armonigéi
*cu violinu, cu clópote S žucá — **[voni clópotele, sopi vio-*
linu (= it. suonare il violino) Gb. žucá B žucá
 C. žucá L. Se. žucá N. žucá — ***sopí.*

judecă J. S. N. [] — ***săndí.*

jug J. [] — ***ierám* S. Gb. — ***iarám* Gd. []

B. C. Se. [] — ***iarámu* N. [] — ***iarám.*

junc J. žunc (: *până la un an*) S. žuncu (: *până la*
doi ani = cr. «junak», ven. «vidé»).

june J. žure (= germ. «kräftig», sl. «junak») — ***tirer*
 (= it. «giovane», sl. «mlad») S. žure — ***tirăr* (= cr. «mlad»),
 iunác (= cr. «junak»); mladiću (= cr. «mladić») Gb. [] —
 ***tirer*; mladić, iunácu Gd. [] B. žure (= cr.
 «mladić?, junak») — ***tirăr*, mladiću C. — ***tirara*
 L. [] — ***tirar*, mladiću, junácu Se. — ***tirar*
 N. žure — ***česta mladić aĭ tirer*; junác (și
 žure: tot-ur).

jură J. žurát S. n-oĭ žurá Gb. žurá Gd. žurá

B. žurá C. žurá L. Se. N. žurá.

la J. la ĩe, de la S. la ĩe Gb. Gd. B. L. la Se.
 la (*stare și mișcare*) N. stăie la...

lac S. — ***iăferu* (= it. «lago»).

lână J. lăra S. lăreĭ Gb. Gd. B. C. L. Se. lăra N.
 lăreĭ.

lapte J. S. lăpte Gb. lăptele de uoĭa B. lăpte;
 lăptele; lapte C. lăpte; lăptele; lăptele s-a zesirít
 L. lăptele; lăptele de oĭe Se. lăpte de uoi; lăp-
 tele N. lăpte.

lăptucă S. o folie de latukę, (*unul mai bătrân*): laptukę
Gb. [] — **salata? Gd. [] — **șpiriçolu B. [] —
**șpirișolu, *altul șpirișoru* C. L. [] Se. latuca;
altul îndreaptă pe unul din Naselo: latukę ne laptukę
N. laptukę.

lard J. S. [] — **slanina.

larg T. larg (= it. «largo» [sic?] dei vestiti) S. nu-î ștrinte, ie
lărge; larg Gb. larg (*adjectiv*) Gd. largo (*adjectiv*)

B. larg (= it. «largo», *adjectiv*) C. camizola largă
Se. N. larg, *fem.* largă.

lăsă J. lăsa-l; lasăt S. lășe-l; lășă pre șcând Gb.
lăsa-l Gd. lășe-l B. lășăl C. lăsa-l L.
Se. lăsa N. lășe-l.

laț J. [] — **șpag (= it. «spago») S. [] — **o zanke.

lătră J. lătra S. lătre Gb. latrá Gd. latrá

B. lătra L. Se. N. latrá.

lături J. [] — ** (platit čuda pre spelave'it) S. [] —
** lușile.

legă J. legă n bo, ružile S. legă: bou, trșu Gb. legă-l
Gd. lega B. legă C. lega-l L. Se. legă

N. lege.

lemn J. lemnă (= germ. «Baum»); tal'ă lemnă (= it. «degna
grosse») — **tal'ă brstine (= it. «fresche») S. tal'ă lemnă
— **frășke (:piccole) Gd. lemnă B. lemnă
C. tal'ă lemnă L. tal'ă lemnă Se. lemnă tal'ă
N. t'al'ę supțire lemnă (= cr. «sec frășke»).

limbă (= germ. «Zunge» și «Sprache») J. muçcăt m-am de limba;
grea limba; limba (= germ. «Sprache») nostra S. limbę
Gb. Gd. B. C. L. Se. limba N. de limba.

linge J. [] — ** olișej S. oblinže; țesta bo oblinș-a
țela atu Gb. Gd. B. C. L. Se. N. linže.

lingură J. lingura S. o lingure Gb. Gd. B. C.
L. Se. lingura N. o lingure.

linte S. [] — ** o řrnițe de leče.

loc J. S. Gb. Gd. loc B. locu C. L. Se. N. loc.

luă J. vlę časta (= germ. «nimm das»); vlă [*neagă lo*a] S.
lę Gb. lę sapun B. lę sapunu C. lę L. lę sapunu.

lucră («a lucră» și «a face») J. bur de pol'ă lucră; căță av lucrăt?
(= germ. «arbeiten») S. lucră pol'e (= it. «davorare il campo»);
lucră lucră de canpăne; lucră pătu Gb. lucră; jo lucră,
noj lucrămo Gd. lucră; jo lucră, noj lucrămo B.
lucră C. lucră; lucră; aț tu lucrăt L. Se. lucră
N. lucră (= it. «davorare») pemintu o canpăne.

lucru S. lucră lucru de canpăne.

lume J. — * *la cei bătrâni se mai poate auzi*: pre lume — **mes-a
pre svit (= it. «per il mondo») S. cum lumă ștăje (= it. «quanto

il mondo è largo); am mnât pre tota luma (= it. «per tutto il mondo»);
mes-a prelume Gb. Gd. B. C. totaluma L. omu delume;
totaluma Sc. totaluma; prelume — **svet N.
(numai în expresia:) totaluma.

lumină (lumânare) J. — **spuhnë' svičã; ředã (= germ. «Licht, Lampe») dimeř S. — **spusí svičã, atul řvičã, atul sviřa Gb. — **spuhnë' sviču Gd. — **svičã de loj B. **mprinde svičã C. — **prinde svičã N. — **svičã.

lună J. pl'iralura (= germ. «Mond»; negat în întelesul «Monat») — **doj miseř S. — **sugg. lura pl'ira — **ři: miseřu pl'ir (: tot-uro); doj miseř Gb. — **míseřu (= it. «mese») Gd. — **míseř (= it. «mese») B. lura (= it. «luna») — **míseřu (= it. «mese») Sc. lura pl'ira — **miseř (= it. «mese») N. lura pl'ira — **alt. míseřu pl'ir; doj miseř (= it. «mese»).

lung T. lung; coda lunga S. lung Gb. lung Gd. lungo B. lunga C. L. Se. lung.

luni J. lur; řerã fost luri N. — **ponedí' řc.

lup, lupoaicã J. lupu S. lup; lúpiře — **ři ucodlãcu Gb. lup Gd. B. C. lupu L. — **ucodlãcu Sc. N. lup, lupiřa.

ma «ci, dar» J. poc, ma nú-voj — **poc, pac nú voj (= it. «posso, ma non voglio»); ne řo, neh tu (= it. «non io, ma tu»); ře-i bolen, ali vãnka čuda řiví S. ne řo, ma tu; poc, ma n-oř — **adm. ři: ne řo nego tu N. ma ař tu; poc ma n-oř.

măcinã J. — **mãčirãt — **ři: am smelít (= it. «ho macinato», sl. «sam samlio») S. mãčirã.

măduvă J. S. [] — **mo řgu.

mai J. mai munt S. mai mund Gb. mai puřin Gd. mai muřat, mai puřin B. mai puřin Sc. N. — **mai apói.

Maiu J. S. miseřu de mãři B. nascut-ãř de mãřu C. mãřu L. mãři Se. mãřu N. de mãři.

mamã J. [] — **mãře S. — **o mãře, o mãřeř Gb. — **mãřã B. C. — **mãře L. — **cu mãřã Sc. — **mãře, mãřã N. — **mãře.

mãnã S. mirãt l-a n scoleř de măr B. mirãt-a (řic tinerii) — **durãt-a (řic bãtrãni) Sc. mira.

mãnã J. o mãra řspelaveřããta; cu mãrleãn řep S. o măr; mãrle B. řãřetele de mãra; mãru C. totã mãra L. mãra Sc. o măr; mãrle N. o măr; art. marea; cu mãrle n řep.

mãnca J. mãncã; řo voj necã tu mãrãnci S. mneř muřcã ali mãrãncã, tot ur; vacã: nu va muncã — **sugg. vacã nu va mãrãncã Gb. muncã [neagã: mãrãncã], vacã va muncã — **po řidit-am doj řãbuke B. vacã va muncã; mãrãncã

C. vaca: muncă; mărâncă L. vaca va muncă; mărâncă Se. vaca: mărâncă; ămna muŋcâ; se mărâncê; muncât-a; nu ț-oj muncă—** apr. pojdî: tot ur N. nu ț-oj muncă; se mărâncê; muncât-a—**nu ț-oj pojdî.

mâne J. märe-i utorac S. märe-i.. (= cr. «jutro»); damarețe märe—**segutra Gb. märe (= cr. «jutre»); märe sera (= it. «domani sera») —**segutra (cr. id.) B. märe dupa podne (= it. «domani») —**segutra (= it. «questa mattina»)

C. L. märe (= it. «domani») Se. märei-i dumireca; märe sera —**și: domarețe-i dumireca (= it. «domani è domenica») N. märe, altul (quasi) mare (= it. «domani»); märe sera (= it. «domani sera»).

mânecă J. o märeca; far de märeč S. o märeke Gb. [] —**manîțele Gd. märeca (*un bătrân*). B. do märeč C. märeca L. märeca Se. märeca? N. märeke.

măr (pomul) J. stebła de mer? S. posadît-am un măr.. do mære Gb. posadît meru.. doj mer—**iabuca? B. posadît-am un măr.. do mære Se. N. meru, doj mer.

măr (fructul) J. n mer, doj mære; grana pl'ira de mære —** gremure de hrušva (= it. «alberi di mele») S. țasta măr nu-i jinke [drivu]; o deblę pl'ire de mære; pojdît-am doj măr.. un măr

Gb. pojdît-am doj măr—*apr. pojdît-am do mære; altul sugg. meru —** pojdît-am iábuke Gd. măr B. pojdît-am do mære (= it. «due mele»).. un măr C. măr —**iabuca

L. [] —**iabuca Se. meru pl'ir de mere, doj mer N. meru; doi mer (= it. «due peri» e anche «due pere»).

mare (adj.) J. S. Gb. Gd. B. L. Se. N. märe.

mare (subst.) J. märe (= germ. «das Meer»), pre märe Gb. märe B. pre märe C. mare L. märe Se. pre märe

N. mära; pre märe.

mărită J. fetina s-a meritât—**sau: pozaconít? [*neagă* ănsurât] S. ia s-a maritât—**sau: faconít Gb. ia: maritât B. ia s-a maritât C. maritât L. ia s-a maritât (a?) —** [*neagă*: faconít] N. ia s-a maritât.

marmoră J. [] —** mrămor.

marți J. —** utorăc Se. —** utărăc.

mărunt J. [] —**mic S. [] —**dróban.

masă J. —**ăsterne miŋa; sup miŋa (= it. «sotto la tavola»).

măsură J. mesurâ (= it. «misurare lunghezza etc.» e «mirare») S. mę'surę (= «misura» e anche «mira con fucile») —**țil'ęj, miręj (= it. «mirare») Gb. mę'sura (= it. «misura» e «mira»)

B. mesurâ (= it. «misurare» e «mirare»), imper. mę'sura

C. mę'sura (= it. «misura» e «mira») L. mę'sura (= it. «misura» e «mira»?) —** și: merę' (= it. «misura» di lunghezza)

Se. meșura (= it. «misura» e «mira») N. mesură (it. «misurare») scându; meșura (= it. «mira»).

măsură J. — **mera (= it. «misura» della tavola).

mafe J. m a ț e l e (= germ. «leere Gedärme») — **budile (= germ. «eingefüllte Gedärme») S. [] — **budilele (= anche per la budella del vitello di latte) Gd. [] B. [] — **olitele C. [] — **olitele Se. [] — **budilele N. [] — **budilele [neagă olite].

mătură J. [] — **metla S. méturę B. L. Se. N. métura.

meiu J. o șrna de mel' S. mel' N. — *unul admite, alții neagă: mel' — **pros.

merge J. meșe colę — **și: ămna colę S. meș-av färe Gb. mega cá; mega coló; cotro meri? Gd. jo meh și megu B. voi meșe; cotró meri? C. iuva meri?

L. cotró meri? meri oč Se. mes-a fära.

mic J. mic S. mic, mikę Gd. B. mic C. mic, o mica stę L. Se. N. mic.

mie J. [] — **deset mil S. žęče mil' N. ie lărgo = șęce mil'e.

miel, mica J. ml'elu; ml'ălița S. ml'elu; ml'ăla; alt. mńe Gb. ml'elu, un ml'el Gd. ml'elu, mǐelu B. un mǐe, un tănăr: mńe; ml'elu C. un mǐe, artic. ml'elu; fem. ura mǐá, artic. mǐá u, plur. mǐale L. ml'elu Se. ml'elu, ml'ęla N. ml'elu, ml'ălița.

miercuri J. [] — **sredu S. — **ier a fost șredu N. — **sredu (= cr. «sredak»).

miere J. ml'ăre S. mńára — *apr. ml'ăre — **med Gb. [] — **med Gd. — *bătrăni: ml'ara — **med B. — *mńára — **medu C. ml'are — **célite ke medu făcu L. — **medu Se. N. ml'ăre.

mierlă J. — **cosu S. [] — **cosiçu.

meiu J. a mevo S. țesta-ı me și me v șz me vo Gb. me vo B. me v C. me L. me vo (= it. «mio») Se. me N. me u.

miez J. ml'eșgu = hlebu far de scorța (= sl. «sredina») S. [] — **din podie (= it. «mollica»), o molineș (= it. «briciola») Gb. — **meč Gd. — **meču (= it. «mollica») Se.

miezu, copii: ml'ezu N. ml'eșu (= ven. «molen»).

mincinos N. — **nu fi la ž'iv.

minciună S. [] — **un lăș (= it. «bugia»).

mintă J. [].

mintă J. S. [] — **bur căp.

minți S. — *sugg. minți — **nu lași Gb. nu minți Gd. [] — **nu ložiț B. nu minți — *unul mai tănăr: nu lăži C. — *apr. minți — **nu lăži L. [] — **nu luși

Se. [] — *nu mînte — **nulăži N. — *apr. nu mînți, nu mînte — **nu laži și nu fi laži'iv.

moale J. mole ca și palenta S. Gb. Gd. B. C. mole
L. mole — **altă soră zice: mehco Se. N. mole.

moară J. mora (= «moară mare, mînată de apă»; «morișcă de cafea»?) — **žrn (= «moară mică de măcinat acasă») S. o more-î mare — **jrn-i-smit; o jrnovițe (= it. «mola») N. mora (= it. «mulino grande») — **žrni (= it. «mulino in casa»); žrnovița.

moarte J. mörte S. morte Gb. mörta
Gd. B. morte C. L. mörta Se. de morte N. morte.

mört S. mör äi; fem. mörte Gb. Gd. — *apr. mör
B. cmoče-î mör Se. äi mör.

muché (de topor) S. o muc'le Gb. muc'lele Gd. — *apr. muc'lele B. muc'le C. muc'lele — **și urecl'a: tot-ur L. — *sugg., dar aprobat cu tărie: muc'le de secure Se. muc'lele de secure N. muc'lele.

muia S. ie se va mul'ă (= cr. «on ce se močit») Gb. jmul'á?
Gd. — *adm. mul'at — **mai mușat äi: jmočit, močit.

B. [].

muiere J. a lui mul'ara (= it. «moglie») — **žensca și samița (= it. «donna»), gospa (= it. «signora») S. vetițe de mul'ere; me mul'ere — **și: me ženske; o mäjțe (= it. «moglie») Se. țita [se zice] samo de mul'ere.

mult J. [] čeli betări zicu: mäj munt — **čuda, *comparativ*: više S. [] numai la *comparativ*: mäj mund, mäj munde — **bejút tudę; tudę vręme; čáro bire Gb. [] — **čuda (= it. «molto»); previše B. — **čuda ma n-áv prevéc (= it. «troppo») muncát Se. — **čuda, cruto sau čáro muncát-av; prevéc (= it. «troppo») N. — **čuda pines; batut-l-a cruto ali čáro, dorme čáro (= «ha il sonno duro?»); previše (= it. «troppo»).

munte J. [] — **brigu (= germ. «Berg») alt. brig; codru (= germ. «Wald») S. [] — **codru (= it. «monte grande») Gb. — **brig, plur. brigurle sušnefske (= ital. «colline di S.»); codru (= cr. «gora»); gora Gd. — **brigu (= cr. «brig»); codru (= cr. «gora»); vrhu de gora B. [] — **codru (= it. «monte grande»); codru cu jarbă, codru go, Su codru; brig (= it. «monte piccolo»); vrh (= it. «cima»): vrh de brig, de codru L. — **brig C. Se. — **codru N. [].

murî J. murít, murít-av S. Gb. Gd. B. C. L. Se. murí, murít-a N. murí, murít.

mușat (= frumos) J. mușăt ânvestita S. mușăt Gd. mäj mușăt.

muscă J. musca S. mušca; pl'ir de mušt, *alt.* musca, plur. must Gb. musca; prio pumân de mušč Gd. musca pril ai de mušč B. musca; pl'iru de mušč C. L. Se. musca N. muske.

mușcă J. mučcât m-am de limba; mușcât (căre, șârpe) S. mučcâ (brecu) C. mučcâ L. N. mučcâ.

mut J. []—**mutast S. []—**surdo și muto, *fem.* muteș; mûtast, *alt.* mutašt, *fem.* mutašta N. []—**muto; mutast.

mută S. []—**prebașit și canbieșit și prominîta cuartiru.

nămaie (cf. vită) S. []—**o blăge.

nap J. nâp (= it «rapa»).

naște J. []—**ie facút sau ie rodít ân ânu desandeset și trei S. nascút s-a—**[neagă în acest sens facút] B. nascut ai de mâju.

nea J. pl'ire de neș; neșvu S.—*apr. neș—**âb ca și șmehu Gb. Gd. neș B. neș; vrhu de Ucca cazut-a neș C. neș L. neșvu Se. ca și neșvu N. de neș.

neghină S. [].

negru J. negru, *fem.* negra S. negru, plur. negri Gd. negru B. negru, plur. negri C. N. negru.

negură J.—**măgla (= sl. «magla») S.—**măgla (=it. «nebbia») N.—**măglê.

nepot, nepoată J. []—**unúç (= germ. «Neffe», sl. «unuk») S.—**obnucu = fil'u de me fil'; obnukê fil'a de me fil'; me bratân, me bratâne (= it. «figlio, figlia del fratello»), me șestriç, me șestrișneș (=it. «figlio, figlia della sorella») Gb.—**obnuc, odnuc B.—**obnuc (= cr. «obnuk») C. Se. N.—**obnucu.

nimic J. []—**niș S. []—**nis.

noapte J. toța nopte; do nopt S. tota nopta; do nopt Gb. tota nopte? Gd. B. C. tota nopta L. tota nopta Se. tota nopta N. tota nopta—**[neagă bura nopte:] lahco noç.

nod J. []—**vežăn (= ven. «gropo», germ. «Knoten») S. []—**veșeňu.

noi J. noi S. noi ștaien Gb. Gd. C. noi L. noi ștaien Sc. N. noi.

nor J. []—**óblaçele S. []—**va veri óblacu N. []—**oblac.

nostru J. nostru (*neutral*) S. nostru Gb. ștaiemo pre nostro; nostru Gd. nostro B. ștaien pre nostro C. nostru L. nostru Se. pre nostro N. pre a nostru.

nou J. now S. nou Gb. nou; — **crpi [a staro, cose za novo B. C. L. Se. N. nou.

nouă J. Gb. B. C. Se. N. dévet.

nu = it. «non» J. nu-i; n-a fost — **ne (= it. «no») S. — **ne (= it. «no») Gb. nu štiv, nu voi L. nu va živi; io n-oj, ie v â N. — **ne (= it. «no»).

nucă N. nukę.

numai J. — **ura ānsa o coşul'e; merānca s a m o pemint

Gd. s a m o uoş (= it. «solo ossa»).

† **numără** (= numi) S. [] — **i men e ģ' i.

număr J. número ur N. lumero ur.

nume J. [is-ava sa luma S. lume N. a se lume.

nunță J. núnțile S. veşel'e de nunț — **şi: veşel'e de n sură Gb. [] — **pir Gd. [] — **piru B. C. núnțile L. [] — **piru Se. — *núnțile (: čeli be-tări) — **piru N. — *apr. nunț — **pir.

- **oace** S. oča viro, *altul* oč viro, *altul* du ʷoča, *altul* cl'eme-l ʷoč; ānč a-i Gb. viro oč B. viro oča; ieĵi oānča C. viro oč, de oč; ānč sām L. meri oč Se. oča viro, *altul* cl'eme-l ʷoča; ānč a-i N. viro oč.

oaię J. o oie S. o ʷoie Gb. lăptele de ʷoia; ʷoie

Gd. ʷoia B. o ʷoie, de ʷoie C. ura ʷoie

L. o ʷoie; lăptele de oie Se. ʷoie N. ʷo ʷoie, ʷoile.

oală J. oła S. o ʷoła, *altul* ʷoļę Gb. ʷoła Gd. oła B. ʷoła C. oła L. oła Se. ʷoła N. ʷoła.

oaste J. oste (= germ. «Krieg», sl. «vojska») S. [] — **voj-sca, *altul* voişca; trupa de soldat N. [] — **vojsca; trupa.

ochiu J. ocl'u S. ʷoc'l'u Gb. Gd. B. ocl'u L. Se. N. ʷoc'l'u.

om J. om; doĵ omir, čuda ómir (= germ. «viele Leute»); nu āvde če ómiri cuvintu — **şi: crstianu S. ʷomu; doĵ omir; nu āvde ŧe ganescu ómiri Gb. ʷomu, doĵ om şi ómiri — **şi: crstianu Gd. om; doĵ omir B. ʷomu — **şi: crstian, *altul* crstiānu C. omu; doĵ om ali doĵ ómiri

L. omu de lume; doĵ om — **crstiānu Se. ʷom — **crstiānu N. ʷom; doĵ ómir — **crstiānu.

opt J. opt Gb. B. — **osān C. Se. N. — **osān.

orb J. — *orb pre un ocl'u — ** (şi: čorav) S. Gb. ʷorb

Gd. orb B. ʷorb C. orb L. ʷorb Se. — *adm.

orb — **slip (čorav) N. ʷorb.

orz J. orz, *altul* orĵu S. [] — **ieĵmic Gb. [] —

**iečmic B. [] — **iečmic C. [] — **iečmicu

Se. N. [] — **iečmic.

os J. ʷosele (= it. «ossa» e anche, come pare, «coste»); nu cārne ni ose; čuda ose, mesāru āns ose (= it. «solo ossi») S. puĵin

cârne, samo ȳ o ŝ e (= it. «ossa»); brecu mărănke ȳ o ŝ e; nu cârne ni nu-ȳ o ŝ i; ŝlăbo cârne ma grose o ŝ e — **ŝi: co ŝ te Gd. samo ȳ o ŝ (= it. «solo ossa dà macellaio») N. ȳuda ȳ o ŝ e ŝlăbo cârne (= it. «molte ossa, poca carne»).

ou (oușor) J. n ȳ o ŝ or, plur. o ŝ ore (= it. «uova») [neagă ov] S. un ov; de ove; un mic ov [neagă o ŝ or] Gb. un ȳ ov Gd. ou B. un ȳ o u; (cei tineri:) ur ȳ o u (ŝi) un ȳ ov C. ur ou L. ȳ ov; altul mic ov Se. ou [neagă o ŝ or] N. ȳ ov (= it. «uovo»), altul mic ou [neagă o ŝ or].

ouă J. gal'ira av ov â t — **ŝi: av o ŝ or facûti.
pecat J. pecât S. pecātu — **ŝi: grihu Gb. pecât Gd. pecât B. pecât C. pecât L. Se. N. pecât.

păcurar (cf. păstor) J. pecurâr (: di pecore, buoi, capre ecc.; mangia ora in una casa ora in un' altra) — **o v c â ru (= pastore che si nutre da se) S. [] — **p astiru (: păzește oile); op c â ru (: păzește oile), vol â ru (: păzește boii ŝi vacile); altul p astiru va durâ blăga căse; [neagă: p astor] Gb. [] — **p astiru; op c â ru B. [] — **p astiru; vol â ru (= «văcar»); op c â ru; crav â ru C. [] — p astiru; op c â ru; vol aru; co n aru (: păzește caii ŝi ielepe) Se. [] — **p astiru; op c â ru N. [] — **p astiru (= cr. «côban»), op c â ru, crav â ru.

păduche J. S. Gb. Gd. B. C. L. Se. pedúc'l'u N. samo un peducăl', art. pedúcăl'u, plur. peduc'l'i.

păduchios J. [] — **âre peduc'l'e; cf. peduc'l'âr (= germ. «Lausbub») S. [] — **sențiv.

pădure S. — **n boșca.

palmă J. p â ma de măr S. Gb. Gd. B. C. L. Se. p â ma N. p â me.

pământ J. bur pemint; ni sub nevo ni pre pemint (= germ. «auf die Erde», it. «per terra») — **pre pod (= germ. «auf den Boden», it. «sul pavimento») S. coló-ȳ bur pemint; pemintu rojšu; a cazût pre pemint (= it. «per terra») — **lustr'eȳ podu; a cazût pre žos, pre v â le (= it. «giù»), pre pod (= it. «sul pavimento di legno») B. C. pre pemint L. pemintu; bur pemint Se. pre pemint N. bur pemint; pre pemint.

pană J. ântru žazete țirém pe n a (= it. «tra le dita teniamo la penna») S. [] — **ânsa n per (= it. «solo? una penna»).

până J. feçoru se scâda p â r la âre trei ân; denç(a) p â r la ânca — **[neagă: docle] S. p â r la petnaist ân; de coló p â ra... (= it. «fino») Gb. pira (= it. «fino») Gd. pira B. pira oč L. p â re col'e Se. N. pira.

pâne J. p â ra — **ŝi: hleb (= it. «panetto») S. p â re altul p â re bure Gb. p â re Gd. B. p â ra C. p â ra,

de păre L. păre Se. păre — **hlebu (= it. «pannetto») N. pare.

pânțece J. — **štúmi hu.

pânză J. pân|a S. pân|za, *alții*: pân|a, pân|ze — **ali fațolu Gb. Gd. B. C. L. Se. pân|za N. pân|e (= it. «tela»).

par J. gros pâr (= it. «palo grosso»).

pâr, pară S. — *stăble de păre (= it. «pero») — **do deble de hrúšvi (= it. «pero») N. [] — **hrúšva (= «pâr» și «pară»).

părețe S. [] — **tremé|u (= it. «parete»); un paréd (: per far la «nonbra»: de lemné și de fól'ele de hrăstu).

parte J. — *părte — **ș|: cus (= germ. «Teil»), un tál' (= germ. «ein Teil») S. n pârăt, nu tot [*neagă părte*] B. pârăt [*neagă părte*] C. pârăt Se. un pârăt [*neagă părte*] N. pârăt [*neagă părte*].

păsai J. [] — *scrob (= sl. «kaša») S. [] — **scrob Gb. B. — **scrob C. [] — **scrob Se. [] — **scrobu (= cr. «kaša») N. [] — **scrob.

paște S. paste oile L. vaca nu va păște.

Paști J. [] — **va|ám e märe prášnik S. — *păștile — **ș|: vožemu Gb. [] — **vazămu Gd. — **vazămu B. păștile — **vezămu C. — *adm. păștile — **vazămu L. — **vazămu Se. *bătrânii*: păștile — **vazămu N. păștile ai un märe blăgdan.

păstor v. păcurar.

pat J. ân păt; așterne pātu S. lucră pātu Gb. nepravé' pātu Gd. n pat B. ân păt C. n păt L. ân păt, pre păt Se. n păt, șțerna pātu N. păt.

patru J. Gb. B. pătru C. patru L. Se. N. pătru.

păun J. [] — **pavún S. — **pavunu.

pescuî Gb. — **ribéi C. — **peškéi [*negat de alții*], loví ribe Se. [] — **ribé'i; loví ribe N. [] — **loví ribe.

pește S. preste žid — **ș|: pricu žid (= it. «oltre») Se. N. preste cur.

pește J. [] — **riba; spečí ribe S. [] — **ribé Gb. Gd. — **riba B. C. Se. [] — **riba N. — **riba.

picior J. pičoru (= «gamba e piede insieme») e anche «piede solo»); âre samo bédrile, samo pičórule n-âre S. âre samo bédrele (= it. «gambe»), n-âre pičor (= it. «piedi»); ntru pičore; pupa de pičór (= it. «piedi») Gb. C. riba de pičór L. cârna de pičor N. ntru pičorle, *altul* ntru pičore; pupé de pičor.

piept J. cl'eptu S. cl'eptu — **ș|: stúmingu de om, de blăge (= it. «petto») Gb. [] — **stúmingu (= germ.

- «Brust», cr. «prsa») L. — **stú migu (= it. «petto») Se.
 N. cl'eptu.
- piepten J.** č äptiru S. ț äptiru Gd. N. č äptiru.
pieptenâ N. — **č äptiru la č esít.
- pierde J.** pl'er dút-am šoldi iğrēnda; pl'er dút-âm vol'a;
 pl'er dút pre căle S. pl'er dút (per la strada, soldii,
 voglia) Gb. preidút-am Gd. predút-am B. pl'er-
 dút C. L. pl'er dut Sc. pl'erzút-am, *altul* pl'er-
 du č-am (= -dut š[i] am) flât N. pl'er[ú]t-am (per la
 strada, soldii, voglia).
- piersec J.** [] — **o briscva S. [] — **o briscve,
 briscve.
- pišâ S.** [] — **stupe' i, peste' i.
pišâ J. pišâ (= sl. «pišat») S. pišâ Gb. pišâ? —
 **pišei? Gd. pišâ B. pišâ C. pišâ L. pišâ
 Sc. pišâ (= it. «pisciare») N. pišâ.
- plăcâ J.** — **pocuse' se te piaž e' (= sl. «pokus ko te pjaži»).
plânge J. S. Gb. Gd. B. C. plânže L. plânze Sc.
 N. plânže.
- plecâ S.** — **mna č â Gb. — **mega cá Gd. —
 **mna č a B. C. L. — **mna č â Se. — **mna cá
 N. — **mna č â.
- plin J.** pl'ir, pl'ira; pl'ira lura S. un pumân pl'ir
 de mušt Gb. priopumân de mušč; *altul* pri lo (neutru) Gd.
 pril âi de mušč B. pl'iru de mušč C. L. pl'iru
 Sc. plir; lura pl'ira N. pl'ir, pl'ire.
- ploaie J.** — *fi va ploia (*spun bătrânii*) — **vire gódina
 (= germ. «es kommt Regen») S. o ploie — **[neagă kiša]
 B. ploia C. L. Sc. ploie N. ploie — **[neagă
 godina].
- plouă J.** [] — **acmó live' i, *partic.* live' it.
poartă (v. ușă) J. [] — **uše de basérecă, de căsa, de țimer
 Gb. Gd. — **uša S. [] — **o uše B. [] — **uša
 L. — i**uše N. — **uša de basérike.
- po mâne J.** [] — **dupa märe, preste märe, č a äta [i
 S. [] — **t äte zi.
- porc, porcă J.** porcu; porca; *altul* gräs ca ši porcu S.
 S. Gb. porcu, porca Gd. porcu
 B. porcu, *altul* porc C. porcu L. porc
 Sc. porcu, de porcu N. porc.
- pre (cf. în) J.** pre pemint [neagă pe] — **n conoba, n pät
 [neagă pre pät] S. pre tota luma (= it. «per tutto il mondo»);
 a cazut pre pemint (= it. «per terra») pre vüle, pre žos Gb.
 stajemo pre nostro B. pre frunte; pre pemint; pre vüle
 C. pre frunte L. zâce pre pät Se. pre N.
 pre pemint.

- primăvară J.** ân primăvera S. [] — **mlădo leto
N. [] — **prolic.
- prin J.** prin [id *[neagă pin]*] S. — **sugg.* prin žid — **scro-
zi de žid (= it. «attraverso»).
- puiu J.** pul' u (= it. «pollastro», germ. «Vogel») Gb. Gd. B.
C. L. Sc. N. pul' u.
- pulpă J.** [] — **ca grosa carne (= it. «polpaccio») S.
o pupe (= it. «polpaccio»); pupa de pičor — **kičița (= ven.
«pomela del pie») [*neagă țepele*] Gb. [] — **riba de
pičor Gd. [] — **ap. riba C. [] — **riba de pičor;
kičița (= ven. «pomela») L. — *pupa (= ven. «pomela») —
**cârna de pičor (= «polpaccio») Se. pupa — **ki-
čița N. pupa de pičor — **kičița (= cr. «kičica»).
- pumn J.** púmăn, *artic.* púmănu (= it. «pugno») — **o puñe
(«colpo») S. un púmăn (= it. «pugno», «colpo?») — **o puñe
(it. «colpo») Gb. prio púmăn Gd. púmăn (= it. «pugno»,
«colpo») B. púmăn (= it. «pugno»); o púmăn (= it. «colpo»)
C. púmănu L. púmănu (= it. «pugno»); dăt-am pú-
mănu — **și: dăt-am puñu Se. pumăn (= it. «pugno»);
un pumăn (= it. «colpo») N. púmăn (= it. «pugno» e «colpo
col pugno»).
- pune J.** pure-l ânča sus; puń (= it. «pongo») S. jo puñg
(= it. «pongo») B. pure sus (= ncăța-te) N. jo puru
[*neagă pung*].
- purcél J.** [] S. [] — **porcu N. [].
- purece J.** n pureč, (*bătrâni:*) púreče S. pureț Gb.
pureč Gd. B. C. L. Se. púreču N. purec.
- purtă J.** porta brstine pre úmer S. portę (*imperat.*)
Gb. porta (*imperat.*); jo porta «eu port» Gd. B. porta
(*imperat.*) C. purtá L. Se. porta (*imperat.*) N. portę
leamne pre úmer.
- puț** (cf. fântână) J. [] — **șterna S. — **șterna; puču;
vrtăcu Gb. — **șterna, puču Gd. — **șterna
C. — **șterna iuva se ápa calę'; puč, vrul' e.
- puță N.** puțę (= cr. «kurac»).
- puleă J.** poc, pac nú voi (= it. «posso ma non voglio»); nu pote
S. poc, ma n-oj; pote (andare, parlare) Gb. jo poc;
pote C. jo nu poc; ie nu pote Se. poc, ma n-oj; pote
N. nu poc ámnă.
- puți L.** pute.
- puțin J.** [] — **o mrvă (de) carne S. puțin de țeruše
[*altul neagă, admitând numai comparativul*] mai puțin — **žalic;
slăbo; compar. mai žē:ic Gb. mai puțin — **jalic
Gd. mai puțin + (**slabo) B. mai puțin —
**žalic, *altul žalic farira* C. mai puțin — **žalic
muncă; compar. mai zălic Se. [*neagă puțin, admitând*

numai comparativul] mai puțin — **zâlic, slăbo N.
[] — **zâlic.

râde J. rde se; *altul* se ärde S. Gb. Gd. B. rde
C. L. ärde Se. rde N. arde se, *altul* rde-se

râie S. [] — ** de craste.

râios J. [] — **je crastav.

râmă v. vierme.

râmâneă J. râmara ânc (= it. «rimani qui»), av râmâs soldât ali [a soldâta S. râmare (= it. «resta»); râmâș-a uțiș, râmâș-a șa șoldâta [*neagă verít-a uțiș*] Gb. Gd. B. râmara

C. rêmara L. râmâs ânc Se. râmara N. râmare (= it. «resta»); je râmâs-a uciș (*neagă: verít-a uciș*).

rânză J. — *rânŝa (= germ. «der Magen beim Lamm, Kalb, noch in der Zeit wo es Milch trinkt; damit macht man Käse»)

S. — *adm. rânșe de porcu — **mai mund: țmâru de porcu; stú migu de om si de blăge Gb. Gd. B. — **čmâru L. [] Se. rânza de porcu — **ali čmâru N. [] — **čmâru.

râpă J. rpa S. ärpe Gb. ärpa Gd. rpa B. ärpa, *altul* rpa C. răpa L. ärpa Se. rpa N. ärpe.

răspunde J. [] — **odgovori S. [] — **odgovore' Gb. — **odgovori B. Se. [] — **odgovori N. — **odgovori.

rață, rățoiu S. rațonu (= it. «maschio dell'anitra») L. [*neagă rațón*] Se. rățta; rațón N. rațón.

rău J. — *rău (= «diavol», *zic numai bătrânii*); *altul* rvu țe vlă (= germ. «der Teufel hole dich»: sagen die Uralten) — **časta zema je tãmna (= it. «cattiva»); a lui meže tãmno (= it. «male»)

S. — *adm. sugg. rău, *altul* čeli betări [icu re v (= it. «male», dar numai în funcțiune adverbială) — **păre poredne (= it. «cattiva»); stau poredno (= it. «male»); slabo am doček'it

Gb. — *apr. revo (= it. «male») — **poredno (= it. «male»), poredni (= it. «cattivi») Gd. — **ima poredăn oc'lu

B. — *l'-e rev (= it. «male»); rev stăie — **și: porédăn (= it. «cattivo»); slăbo C. — *rev am doček'it (= cr. «slabo sam dočekal», ven. «mal [e per mío] — **porédăn (= it. «cattivo»), poredno; slabo Se. — re v (*bătrânii*) = it. «male»

— **și: slăbo N. [] — **porédăn (= it. «cattivo»), poredno (= it. «male»).

rece J. răce (:apa); răce (= germ. «heute ist kalt») S. âpa rățte; trêmure de răce Gb. trpe (de) răce, trêmur de răce B. răce L. trêmura de răce Se. răce («acqua «fa freddo») N. âpa răce; răce («ig»).

roade J. vâca rode (= germ. «frisst») S. vâca nu va rode — **vâca... muncă Gb. [] — **vâca nu va muncă Gd. [] B. [] — **vâca va muncă C. [] L. [] —

- **muncă** Se. vâca rode — ****și: mărănca** N. —
apr. rode** — *muncă.**
roată S. [] — ****o colę.**
roșu J. roișo; meru ie roișu S. — ***apr. roișu, altul**
roiș — ****crvóv** Gb. roișo Gd. roișo, **altul roižo**
B. senže roișu C. roișu L. roižu (= it. «rosso»)
Se. (tinerii) roișo, (bătrâni) roižo N. roiș —
****crvávno.**
rugă J. rógu-te (= germ. «bitte»); rogă domnu (= germ.
«bete») S. te rogu; rugă Gb. io ve roga Gd.
roga B. rogu C. rog L. Se. rogu N. te rogu
(= germ. «bitte» și «bete».)
arom. **rup** «prăpastie» S. ăn rupe (= it. «nella fossa [per-
pendicolare]».)
rupe J. [] — ****pribi.**
ruptură J. [] — **** (čela [id ie [rušit)** S. [].
rușine J. S. Gb. Gd. B. C. L. Se. N. rušire.
să J. se S. še, se Gb. Gd. C. se L. se n-er
Se. N. se.
sac J. [] — ****o brsa** S. sac (= it. «una rete di pesca») —
****brsa** (= it. «sacco») N. săcu [a ribele lovi — **** brsa.**
salcă J. [] — ****vrba** S. [] — ****o beke** (= cr. beka
«Salix purpurea».)
sămânță J. semința S. șemințe Gb. Gd. B. C. L.
semința N. semințe.
sămbătă J. sâmbota S. sâmbate Gb. Gd. B. C.
sămbata Se. sâmbota N. sâmbate.
sân (= it. «seno») J. n sir pure; siru mușat (: solo delle
donne) S. ăn sir (: degli uomini), siru (: delle donne) Gd.
n sir, siru B. n sir C. n sir (= it. «in seno»), sir
L. N. siru.
sânge J. sânze; art. sânza; sânza trle afâra S. șânze,
altul sânze Gb. sânzele Gd. senže B. sânze;
senže C. sânzele L. sânzele Se. N. sânze.
sângeră J [] — ****sânza trle' sau vrvé' afâra** S. [] —
****sânze trle'.**
sân [t] J. [] — ****sveti Antón** S. [] — ****sveti Iivan,**
Antón, Luca N. [] — ****sveti Luca.**
sapă J. [] — ****motica** S. [] — ****sapunu [a sapă**
Gb. — ****le sapún** B. L. — ****le sapunu.**
săpă J. — **** cope'i** S. [a sapă — ****și: zecope'i**
Gd. sapă C. — ****zecopéi.**
șapte J. Gb. B. șapte C. șapte L. Se. N. șapte.
săpún J. [] ****șaifa** Gb. ****spelá cu žaifa** B. []
****žaifa** C. [] ****žaifa** Se. ****žaifa** (= cr. sapún, savón)
N. [] ****žaife.**

- sără** J. sarâ; sarâta (*adjectiv* = it. «salata») — **și: posoli
S. Gb. sarâ Gd. sará B. se sâra (= it. «si sala»)
C. sará L. N. sarâ.
- sărbătoare** J. — **prăjnic N. — **păștile ai un mare
blăgdan.
- sarcină** S. șărčira [neagă sarčina] Gb. sarča — *apr.
sărčira Gd. — *apr. sărčira B. sârcira — *și:
sărčina.
- sara** J. o mrva (de) sâre S. șâre Gb. sâra Gd.
sara B. sâre C. sara L. Se. N. sâre.
- șarpe** J. șarpe S. urșerp u, doi negri șerp; șerp u (: «ne-
gru, cel mai lung și cel mai gros») — **câțca (= it. «biscia»; il
piú sottile); pāvugu (: «alb, mai gros decât câțca») Gb. șerp u
— **câcca Gd. srp u (și srp ure?) B. șarpele și
șerp u; doi negri șerp și doi negri șerp é l' — **câcca; pāv-
vucu și pāvucu (= it. «biscia bianca? molto grossa») C.
șarpele — **câcca; pāvucu L. șerp u (= it. «biscia
nera, piú grossa che il paugu») — **câcca (= it. «biscia cenerina,
piccola, corta»); paugu (= it. «biscia bianca») Se. șerp u:
mai negru — **câcca (: «bianca») žalic nepingē'ita; pāvugu:
negru, altul pāvugu N. șerp u.
- șase** J. șășe Gb. B. C. L. Se. șășe N. sâse.
- sătul** J. satú (cu u deschis) S. șatú Gb. satú-î,
fem. satula Gd. B. C. satú L. satú — **și: saturât
Se. satú (cu u deschis) N. satú.
- sătură** S. m-am saturât C. saturât-s-a L. satu-
rât Se. saturâta (= -rât-s-a).
- său** J. a sevo (= it. «il suo») S. sev, sevo, se, altul še
și šev — **și: lui Gb. se? B. se, sev — **și: a lui
C. sev L. sevo (= it. «suo») Se. saki se (= it.
«ad ognuno il suo») N. se u — **și: a lui.
- scăldă** J. fečoru se scâda păr-la âre trei ân, kând mâja-l făce
— ** (de la 3 ani încolo se zice:) făce o băne ali spelâ S.
se scâdu čeli tirâri păr la petnaist ân — **bâna B.
— *apr. scadâ Gd. [] — **bâna N. mnât m-am scadâ
(si dice di giovani e vecchi) — **și băne a mfăcut.
- scăpă** «a o luă la fugă» J. scapât — **sau: trlit sau
fužit S. — *adm. scăpa (imperat.).
- scaun** J. pre scând (= it. «sul tavolo»): mic, cu trei pičore — **pre
miŃa (= it. «sul tavolo»): mare S. pre șcând (= it. «tavolo
piccolo di tre piedi»), altul su scând Gb. scând Gd.
scând B. scându C. pre scând, su scând L.
scându (= «scanno» e anche «tavola») Se. scându N.
un scând.
- șchiop** J. š'op S. [] — **sepast (altul šepašt) ali
cronpav: nu pote mna N. [] — șepast âi.

scoarță J. hlebu far de scortă.

scoate J. [] — **{ vadí (u)n dinte S. N. [] — **{ vadí un dint.

serie J. — **pisē'í (= it. «scrivere») Gb. B. — **piséí
Se. N. — **pisē'í.

seulă J. sculăt s-a S. șculăt Gb. Gd. B. C. sculăt
L. Se. N. sculăt.

seară, seara (adv.) J. șera se čira S. șera Gb. măre
șera (= it. «domani sera»), **altul săra Gd. sara L.**
șera se čira Se. șera (= it. «di sera») se čira; săra reŋ
čiră (= it. «stasera ceneremo»); măre șera (= it. «domani sera»)
N. șera (= it. «di sera»); măre șere (= it. «domani sera»).

sec J. [] — **uscăto S. [] — **uscăt.

secară J. secăra (= slav. «rž») S. secăre Gb. Gd. B.
secăra C. secăra (= vorbind italienește zice: șegala)

L. Se. secăra N. secăre (= it. vorbind italienește zice: șegala).

secure L. mucl'e de secure Se. múcl'ele de secure;
stricăt-a cruto secura.

ședeă J. șe| S. n-am loc ăa sedē' — **čușne'-te (= it.
«siediti») Se. șede (= it. «siedi, imper.) — **și: čučne'
N. — **čușne'-te (= it. «siediti»).

semână J. semiră S. šemiră Gb. semiră Gd.
semiră B. semiră C. semiră L. Se. N. semiră.

semn J. sāmnu (= germ. «Zeichen») — **țrta (= germ. «Strich»)
S. [] — **făte un se nē' (= it. «un segno») B. — **se-
nălu C. [] — **sen Se. [] — ** un se năl N.
[] — **sen.

șete J. șete S. șete Gb. Gd. B. C. L. Se. N. șete.

seu J. de sew S. šev, **altul sev** (= it. «sego») Gb. — *de
sev — **sviăa de loj? N. — *de seu — **uosc (= it. «cera»?).

și J. S. Gb. B. L. Se. N. ši.

șimți J. [] — **trda ȝirima; năcacoa vol'e: ni dore ni vol'e (= it.
«non sente») S. [] — **patí vol'e; patí piatér.

sine Gd. cătra sire.

soare J. sórele S. šore Gb. sórele Gd. só-
rele B. C. sore L. șorele Se. sórele N.
sórele.

șoarece J. šóreč, art. šóreču, (bătrâni:) šóreče. S.
șóreču Gb. B. sóreču C. šóreču L. sóreču
Se. sóreče (plur. ?) N. sóreču.

soacră, socru J. socra (= sl. «tasta»); socru (= sl. «tast»)
S. șocre; șocru Gb. Gd. B. socru C. L. socra;
socru Se. socra (= cr. «sekr»), socru N. socre
(= cr. «tasta»); socra (= cr. «tast»).

somn J. somnu S. šomnu Gb. Gd. somnu B.
somnu; **altul grumb n somăn = grumb mis C. grumb**

somnu L. somnu trd Se. somnu N. are somnu
trd, dorme căro.

sorbî J. surbî (*despre căni*) — **și: ločí.

spălă J. spelă: *altul* spela-ș-va obrăfu; *altul* măra așpe-
lavé' ça ata S. șpelă obražu Gb. spelá cu žaiġa
N. spelá.

sparge J. spârže postolele, coșul'a; âpa av spârt canălu
S. [*păstrat numai în forma participială*:] postolele spârte, *altul* șparte
Gb. spartăta-scându — **raġbín glăž (= it. «rompere il
bicchiere»?) L. — **resparęi Se. — **resparęi
N. postolele spârte-ș — **voi resparęi (= ven. «[bregár]»
și reġbî?).

spate S. crțęi pre spâte; *altul* pre șpâte purtá (= cr. «na
rame», it. «schiena superiore») — **úmeru (= cr. «rame», it. «omero»);
lopátița (= cr. «lopatica», it. «spatola»); životu (= cr. «život»)

Gb. spâtele (= cr. «plece») — **lopátița (= cr. «plece»)

B. spâtele (= cr. «pleca») — **lopátița (= cr. «lopatica»)

C. spátele: toțcupa (= tot scupa) — **úmeru; lopá-
tița Se. spátele (= it. «la schiena») — **úmeru (: la parte
superiore); lopátița (: la parte inferiore) N. spáta-i lo-
pátița și úmeru scupa.

spin J. spir S. șpir Gb. spir Gd. B. C. L.
spiru Se. spir N. spir = osu de ribę; spiru de ru-
bida.

spinos J. [] — **are spire S. [] — **de spire.

splină J. špl'ira (= «milza») S. — **sléžena.

-sprezece J. — **jedenaist S. — **petnaist ân B.
— **jedanáist Se. [șęče-și-ur pote-se ġiće, ma nu se ġiće]
— **jedanáist N. dița (= it. «ragazzi») ġicu șęče și ur...
ósân — **jedanáist, dvanaist.

spune J. spure S. șpure, *altul* spure (= it. «contare»)
— **ġițe (= it. «dire») Gb. spure; spuremó Gd. B.
C. L. Se. N. spure.

sta J. dim de pipa stăie sus (= germ. «steigt hinauf»); stăi;
stę S. štáu; noi stăien ġia; stăie (= it. «sta» *indic.*), stáu
poredno Gb. stăiem o pre nostro B. stăien pre nostro;
stăi C. stăien L. noi stăien; stăie Se.
stăi.

stea J. stę S. štáu ieșit-a; o stę — **[vežda Gb.
[] — **[ve]da Gd. [] — **zvezda B. — *apr. o stę-
la — **o zvezda âba C. o mica stę L. Se. o stęla
N. o mușatę stę sau stęle; o stę n frunte; steu.

ști J. domnu știe; núștiu S. núștiu Gb. nuștiv;
io stiv Gd. nuștiva B. nuștivu, (*tinerii*:) știu
C. nuștiu L. stivu, *altul* domnu știe Se. nu
știvu N. nuștiu.

stinge J. stinže focu — **spuhnē' sviča S. stinže, *altul* štinže focu — **spusí svičá, *altul* špuší sviča
Gb. [] — **pogasē'; opuhnē' sviču Gd. []
— **zēmurí B. stinže C. stinže — **pogasít
L. [] — **pogasí focu; resparē'i? Se. stinže —
**resparē'i? N. — *adm. stinže focu — **pogasí;
spusí sviča

stoarce C. [] — **uví.

strîmt J. — *strinta — **ši: usca: se poate fiče cum se vâ
S. nu-î štrintē, ielârgē — **ši: ušca Gb. strint
Gd. strintu B. strinto L. [] — **scurta (= cr.
«uska») Se. strinta N. strimtē.

stricâ J. stricât (= cuțit, lâpte); stricâta: secure — **ro-
vinē'it: om S. [?] — **rovinē'it Gb. — *apr. stricât

Gd. [] — **nebrosí B. stricât — **tâmp (= cr.
«tup») C. — *adm. stricât — **rovinē'it; nu-î oștru; z-
tenpít Se. [unul neagă, *altul*:] cuțit stricât nu va tal'â;
stricâta cruto secură, potriba-î nebrosí vo — **rovinē'it
za vâvic.

su, sub(t) J. ni sup nebo ni pre pemînt; s u p mișa (= it. «sotto la
tavola»); s u p síe, pot síu S. s u scând Gb. s u scand
Gd. B. s u C. s u scand L. Se. N. s u scând.

suflâ J. [numai în injurătura] súfla-me ân cur — **incolo:
puhē'i S. [] — **pusí; puse' - m n cur Gd. — **vintu
pușē'.

suge J. suže S. suže [neagă: suptá] Gb. suže Gd.
suže — *suptat-a B. suže; supt-a [neagă suptat-a]
C. šuže L. Se. N. suže.

sulâ J. sula (= ven. «subja», it. «lesina») — **șurla (= sl.
«kanela») S. o šuleț Gb. Gd. sula B. sula —
**[neagă: surla] C. sula Se. sula N. o suleț
(= cr. «șilo»).

sunâ J. [] — **svirí (= it. «sonare un istromento a fiato»)
S. [] — **{voní clópotele.

sunet J. — **{von S. — **glâs de clópot, de fólele.

suptire J. [] — **droben S. ác, hârta supțire (= it.
«sottile», cr. «tank») Gb. supțir — **tânc B. supțire

C. supțire (femin.) L. — *adm. supțire (= cr. «ta-
nak») — **tesna Se. N. supțire.

surd J. — *čeli betâri Ńiku: surd — **gluh S. surd, *altul*
surdo Ńi muto, *altul* o Ńurde Ńi o mutē — **ši: gl'uh N. —
*surd — **ši: gluh.

surpâ J. [] — **{acope'i S. [] — **{acope'i Ńi zeco-
pe'i; pure s u pemînt Gb. [] — **{ecope'i Gd. [] —
**zecope'i B. [] — **zecope'i Se. N. [] — **zeco-
pe'i.

sus J. pure-l ăncă sus; trla în brig sus (= germ. «hinauf» și «oben») S. sus ăi (= it. «è su») [*neagă* ă n sus] — **mnă po [goru] B. pure sus (= ncăța-te).

tăcșă J. tăc (*imper.*) S. tăț (*imper.*) Gb. Gd. B. C. L. Se. N. tăc (*imper.*).

tăciune J. tăcuru (= it. «tizzone») S. [] — **ogărecu Gb. căturu și căturiču — **ugărac Gd. cătúr — **și: ogan... B. căturu — **și: un ogărăt, plur. ogarți C. [] — **ogărăcu L. [] — **ogărc Se. — **ogărăc N. — **ogărcu.

tăiă J. tal'ă lemne, brstine; tal'ă un cus de carne, un cus de șpăg — **razcroi cu șcările (= it. «tagliare colle forbici»); prisece' un cus de șpăg S. tal'ă: șpăg, carne — **rascroi cu șcările pânja, fațolu Gb. tal'ă carne — **și: pește' i carne; rescroi'e' (colle forbici) Gd. tal'ă, tal'e, srp u m-a tal'ă t — **pește'i și șpește'i B. tal'ă — **rescroi'e' (= colle forbici) C. tal'ă lemna; cu șcările voi tal'ă L. tal'ă lemne Se. lemne tal'ă; nu va tal'ă N. tal'ă cu șcările pânja — **și scroi cu șcările pânja.

tănăr J. tîrer (= it. «giovane», sl. «mlad») — **z ure (= germ. «kräftig», sl. «junak») S. tîrăr (= cr. «mlad»); čeli tîrări; tîrar (?) — **mladiču (= cr. «mladić»); iunăc Gb. tîrer — **mladić (= germ. «Jüngling», cr. «mladić»); iunăcu B. tîrăr, (*inerii sic*): tîrer (= it. «giovane») — **mladiču (= germ. «Jüngling») C. tîrara L. tîrar — **mladiču (= germ. «Jüngling»); iunăcu Se. tîrar N. česta mladić ai tîrăr.

tară J. [] — **pemînt.

tare (adverb) J. [] — **iăco bire (= germ. «schr gut») S. — **căro bire [*neagă*: cruto].

tată J. [] — **căie S. [] — **tățe, *altul* căče, *altul* căče Gb. — **căce B. C. — **căce L. — **cu căce hrvaški Se. — **căce N. [] — **căce.

țiță J. țita S. țițe Gb. B. C. L. Se. țita N. țițe — **ú žeru: samo de blăge.

tău L. tevo.

teme J. io me temu de morte S. [] — **am frike; căt-am frike Gb. [] — **nu se boi'i, n-are frica Gd. — **nu se boi'i, n-are frica B. [] — **n-are frica C. [] — **n-ari frica Se. [] — **altul adm.* nu te tem'e' — **nu se boi'e', *altul* n-ari frike N. [] — **n-ari frike.

țesător J. — **călețu S. — **călațu N. — **colățu.

țese J. țese, țesút S. — **apr.* țese N. [] — **colățu cal'e'.

țineă J. țire; ăntru zăzete țirém peņa (= it. «tra le dita teniamo la penna») S. Gb. Gd. B. C. L. Se. N. țire.

tineret J.] — **mlădosta din seliște S. [] — **tot mladići.

toamnă J. ăn tomna S. [] — **poșimac, altul poșimac N. [] — **poșimacu.

toarce J. torče cu fusu — ** (vărți svărdelu) S. torče samo cu furca — ** (vrti = cr. «vrtiti»; neagă în vărți)

B. C. torče cu fusu, cu furca Se. torče samo cu furca și fusu N. [unul neagă, altul dă] torče cu furca și fusu — **] e-vit-am.

toartă S. — *sugg. tórtele de cadere — **cadinele de cadere Gb. Gd. — **craçunu B. tórtele (= it. «il manico della caldaia») — ** (cadinele) C. tórtele (= cr. «kratsun») — **procrovu L. [] — ** (cadina de cadera, de lavéc) Se. — *tortele — **cadinele ver-de (= it. «sopra») foc N. tortele de cadere (it. «il manico») — **cadinele (= it. «le catene», cr. «veruge»).

tot J. tota luma; tot-úr (= germ. «gleich»); totile svitu (= it. «tutto il mondo») S. tota nopta; am mnât pre tota luma

Gb. tota luma; tota nopte Gd. tota luma B. tota nopta; tota luma C. tota măra; tota nopta; tota luma

L. tota nopta; tota lume Se. tota nopta; tota luma

N. totę luma.

trage J. trăže un voș — **nețezę' de căsta (= it. «tira da questa parte») S. — adm. trăže — **potețę', Gd. — *apr. trăže — **netezę' cătra sire N. trăže; trăže-l n școlę (= cr. «pe'l'aj go») — **și: neteșę'.

tramă S. [].

trece J. trecút printre besereca (= germ. «vorbeigegangen»)

S. treęc printru baserike (= it. «passare davanti alla chiesa»)

Gb. trecúta Gd. — *apr. a trecút B. C. trecút

L. trecúta Se. treč N. treče.

trei J. Gb. B. C. L. Se. N. trei.

tremură J. tremură de febra, de răce S. trémurę de febre, de răce

Gb. — apr. tremur de răce; trēmura — **și: trpe' de răce Gd. ȝo tremur, ȝe trēmura B.

trémuru, ȝe trēmura — **și: ȝe trpe C. trémuru, ȝe trēmura

L. trēmura de răce Se. trēmura N.

— *trēmuru ke mi e răce — **trpí ca și verga.

trimete N. tremete.

tu J. ȝo á tu nu C. mi s-a misát de tire L. mi s-a misát de tire.

turnă J. nu mi-a náfat turnát — **sau: dât S. turná (= it. «restituire») Gb. turná Gd. turná B. tor-

na-l' C. turná (cu u scurt) L. Se. N. turná.

turtă S. [] — **torta.

turtureă J. S. [].

ucide (cf. înecă) **J.** u č i d e (*și cu sensul «înecă»*), je a fost u č i s (= cr. «on je biv ubijen») **S.** u ț i d e, fost-a u č i s — **o t o p i (= «înecă») **N.** je ramas-a u č i s.

ud **J.** u d o; om u d; časta je u d — **ș i: u d â t (= germ. «ganz nass») sau { mo č i t **S.** i o s â m tot u d, i e-î u d (= cr. «on je mokar») — **[neagă în acest sens: u d â t] **Gb.** u d — **[neagă: u d â t] **Gb.** u d u **B.** u d — **[neagă: u d â t și m u l' â t] **C.** u d o — **ș i: u d â t **L.** u d o **Se.** u d — **ș i: u d â t **N.** i o a m fost tot u d (= it. «tutto bagnato»); conoba je u d e (= it. «umida») — ** [neagă: u d a t].

uđà **J.** [neagă verbul u d â, dar are partic.-adj.] u d â t (= «ud») **S.** [] — **i o m-o i { mo č i **C.** u d â t (= «ud») **Se.** u d â t (= «ud»).

uđer **N.** ú ž e r u: samo de blăge — **ț i ț e: samo de mul'ere.

uđtã **J.** u t â t **S.** u t â t-a m **Gb.** v u t â t **Gd.** v u t â t **B.** i o-m v u t â t **C.** u t â t **L.** u t â t **Se.** u t â t-a m **N.** u t â t.

umăr (cf. spate) **J.** p r e u m e r **S.** ú m e r u; ncarcă p r e ú m e r **Gb.** ú m e r u (= cr. «rame») **B.** ú m e r u **C.** p u r t á p r e u m e r **Se.** ú m e r u (= it. «la parte superiore delle spalle»).

umblã **J.** â m n a c o l e ț' [neagă: î m b l a] **S.** â m n a c o l ó; d r i t o m n â; a m m n â t p r e t o t a l u m a **Gb.** m n â **Gd.** m n a č a **B.** m n a č â; altul m n â [neagă: u m b l a] **C.** m n a **L.** m n a, altul m n â; â m n a b o i d a p â [neagă â m b l a] **Se.** c o l e ț' m n e ț; altul m n a č â **N.** n u p o t e r a m n o m n â [neagă: u m b l â].

umbrã **S.** [] — **h l a d, h l â d.

umed **J.** ú m i d â n — **ș i: f a i t n o (= germ. «feucht») **S.** c o n ó b a-î u m i d n e ț **N.** — **c o n o b a-î u d e (= it. «umida»); u m i d e ț i t.

umflã **J.** â n f l â t: f o l e **Gb.** [] — **o t e č i **Gd.** [] **B.** [] **C.** — **n f l â t — **ș i: n e t e č i **L.** — **â n f l â — **n e t e č i **Se.** n f l â t **N.** n f l â t — **l' - a n e t e č i t.

un **J.** l e g â n b o; n d i n t (= it. «un dente»); p r e u n o c l' u; u n t â l'; n u m e r o u r; u r, d o i... **S.** u r e ș t e ț; n p â r â t; o u o i e **Gb.** u n b o și u r b o v u; u r a u r e ç l' a și o m â r e u r e ç l' a **Gd.** o u r e ç l' a **B.** o u r e ç l' e; u n u o u (tinerii:) u r u o u; u r a u n g l' e; u r, d o i... **C.** u r o u; u r a b a s e r i c a; u r a u r e ç l' a; u r a u o i e; u r, d o i... **L.** u n b o; u r, d o i...; o u o i e **Se.** u n p â r â t; u r, d o i...; u o u o i e **N.** u r.

unchiu **J.** — **ú i â ț (= sl. «ujec»).

unghe **J.** u n g l' e **S.** o u n g l' e **Gb.** **Gd.** o u n g l' a **B.** u r a u n g l' e **C.** o u n g l' a **L.** u n g l' e **Se.** o u n g l' e **N.** o u n g l' e.

unsprezece **J.** — **i e d e n â i s t **B.** — **i e d e n â i s t **C.** **Se.** **N.** — **i e d a n â i s t.

unt J. unt S. [] — **măștu (= it. «grasso») N. [] — **mast.

ureche J. urecl'e; **altul** urecl'e S. o urecl'e Gb. ura urecl'a, o märe urecl'a Gd. o urecl'a B. o urecl'e C. ura urecl'a L. urecl'e Se. urecl'e N. urecl'e.

urüt J. — **grumb vis S. — ** un grumb šän Gb. — **grumb o mi-s-a nmisat B. — **grumb n somän, grumb mis C. — **grumb somnu L. — ** o grumb šän Se. — **facut-a grumb o somnu; grumb o s-a misät.

urlä J. [] — ** (bou) ruké' S. [] — **bovu ruké'.

urs, ursoaică J. urs, ursița S. [] — **medvidu, medvidițe Gb. — **medvidu B. C. Se. [] — **medvidu.

urzi J. S. []

urzičă J. urjiča.

ușă (cf. poartă) J. ușe de besereca, de căsa, de țimer S. o ușe de beserike, de căsa, de cămare Gb. Gd. B. ușe C. o ușe L. ușe Se. ușa N. ușa de baserike.

uscă J. pure uscă fažolu afära; uscăto (= «sec») — **jo me voi osuși S. uscät, **altul** uscä Gb. — *apr. uscä — **osuși Gd. usca B. uscä — ** (copiii:) ususi C. uscä L. uscä Se. uscä — **otaré' (= it. «asciugare») N. uscä.

vacă J. vâca S. vâke Gb. Gd. B. vâca C. vaca munca L. Se. vâca N. ovâke.

văcar J. [] — **cravâr S. — **volâru B. [] — **volâru N. [] — **cravâru.

väle J. vâle — **ali žlib S. vâlë; **altul** än vâlë; **altul** nu-i än țer ni nu-i än preväle Gb. — *apr. vâle — **lug

Gd. — *adm. vâla — **lugu B. [neagă: vâlë] — *apr. preväle — **lugu C. — **lugu L. vâla, **altul** npreväle Se. vâla N. o vâlë, **altul** preväle n cămare.

vână J. [] — **žila S. Gb. B. C. — **žilele N. [] — **o žile, **altul** žilițe.

vânăt J. čeru je viret (= it. «celestino») — **și: plavast S. [] — **blâw N. [] — **blau (= it. «celestino»).

vânt J. vint, vintu S. vint; neca vire runtru vintu — **bora Gd. vintu (*traduce* cr. «vetar») pușé' N. [] — **o märe bore.

vântos J. — **un craj vintl'iv; o costa vintl'iva S. [] — ** [neagă vintl'iv].

vără J. än vëra S. vëre Gb. Gd. B. C. L. vëra Se. n vëra N. vëre.

vărgă J. vërga (= germ. «Rute») S. vërga Gb. Gd. [] — **šiba B. C. L. Se. vërga N. o vëre.

- varză J.** ver|a (=sl. «kapúš») — **broskvi (= sl. «broskve») S. veržę Gb. verzele Gd. B. verza C. verzele L. verze Se. verza N. verze (= cr. «broskve»).
vas J. [] — **sud ali čebár (=sl. «čabár») S. — **vâžu de rož (= it. «vaso di fiori») N. [] — **ola.
vechiu J. S. [] **betár Gb. — **crpí Ńa staro cose Ńa novo L. betár, apr. Ńi stâraŃu Se. [].
vedeã J. se te vrur vede... Gd. vezút-a; io vedu — *adm. Ńi: io veda.
veghiã J. vegl'ã (=germ. «wachen») S. [] — **nu durmí.
veni J. ie vire učis (=sl. «on pride ubíjen») S. oŃ viro; cume, veriŃ oŃ; neca vire; vingu [neagã: veriŃ-a uŃis] Gb. viro oŃ; io viãa B. C. viro; veriŃ-a L. veriŃ-a Se. viro; viru; veriŃ-a.
venin J. S. [] — **ótrov.
verde J. — *adm. verde — **jelén: iãrba ie Ńelena S. — *apr. verde — **želéno Gb. Gd. B. verde L. **zeleno Se. N. verde.
vešmãnt J. [] — **mušãta roba S. [].
vie J. [] — **vrt de vir S. [] — **un sãd.
vie (= trãi) J. S. — **živí [neagã: viví] Gb. Gd. B. C. L. Se. N. — **živí.
vierme J. un gl'erm, (bãtrãni:) gl'ãrme; gl'ermi marencu cumpír — **glistina merãnca samo pemínt S. l'ermu (: «piccolo, nel formentón») — **gl'ista (: sotto la terra) Gb. l'ermu Gd. iermu B. l'ermu — **glista C. l'ermu L. iermu — **gl'ista Se. l'ermu N. l'ermu (: grande) — **glista (: piccolo).
vin J. S. vir Gb. Gd. viru B. C. L. Se. N. vir.
vinde J. S. Gb. vindút-am B. vinduta C. vindút L. Se. vindút-a N. vindut.
vineri J. vírer S. [] — **petãc C. — **petãc Se. **jer a fost petãc N. [] — **petãc (= cr. «pétak»).
vioarã J. [] — **o crižu'l'e, plur. crižu'l S. [] — **o violiŃe.
vípt J. vípt (= it. «grano in genere», sl. «žito») = **tecu (= it. «vitto») S. víptu Gb. — *sugg. vípt — **intrãda Gd. B. víptu C. vípt L. víptu Se. N. vípt.
vis J. grumb vis S. — *sugg. miš — **a fãcut un grumb Ńãã Gb. [] B. grumb mis — **Ńi: grumb n sómãn C. [] — **grumb somnu L. [] — ** o grumb sãã Se. [] — **facut-a grumbo somnu N. mis.
visã J. visãt mi s-ęv S. mi Ń-a mišãt de tire Gb. grumbo mi s-a nmisat B. mie s-a mišãt de tire C.

- mi-s-a-mis-at de tire L. mi-s-a-mis-ât de tire Sc. grumbo
s-a mis-ât N. mi-s-a-mis-ât cu tire.
- viță J.** []—**o blâga S. []—**blaga; *altul* păstiru
va durâ blâga cășe N.—**uțeru de blâge.
- vițel J.** vițé S. vițé, *art.* vițelu, *plur.* vițél' Gb.
ur vițé, vițelu B. un vițé, vițelu C. vițelu
L. un vițé, vițelu, doi vițeli N. vițél.
- viu J.** viiu. Gb. viú N. vii.
- voi J.** voi. C. Sc. N. voi.
- vostru C.** vostro L. vostru Sc. vostro.
- vrea J.** poc, pac nú-voi (=it. «posso, ma non voglio»); *io voi* [*neagă*:
vol' u, vreu] S. voi; n-oi, nú-voi [*neagă*: vreu] Gb.
nú-voi; *če ver*, *căre ver* [*neagă*: vreu] Gd. nú-voi
B. *če reji*, nu-voi C. n-oi L. *io n-oi*; *če ver*; *ie vâ*
[*neagă*: vreu] Sc. poc, ma n-oi; nú-voi; nu vresu [*neagă*:
vreu] N. nú-voi [*neagă*: vreu].
- vreu J.** se te vrur vede... S. Gb. B. C. vrur L.
se-î vrur... N. vrur.
- vulpe, vulpoiu J.** []—**lisița S. []—**lišița ie
ženska, lišńăcu ie muški Gb. B. C. []—**lisița
Sc. []—**lisița N.—**leșița, *altul* lișițe.
- vultur J.** []—***pil'užena S. []—**cragu' u.
- zăcea J.** žăce ăn păt (=germ. «liegt auf dem Bett») S.
[ățe pre păt B. žăce C. žăce L. zăce Sc. N.
žăce.
- zadă J.** []e da (=germ. «Licht, Lampe») dim'e.
- zbură J.** []—**[letít S. []—**[letít-a.
- zeamă J.** časta žema ie tămna.
- zece J.**—**desețur ši dvaiset sau dvaisečur S.
[eče mil'; *altul* žeče mil' Gb. B. zeče L. [ăče
Se. [eče N. [eče—**dvaiset.
- zi J.** tota řia; četrnăist řile S. tota řia—**petnăist
dăn.
- zice J.** av řis S. řițe (=it. «dire»)—**spure (=it.
«contare») Gb. Gd. ziče C. zi (=it. «di») L. ziče
Se. ziče, *altul* řiče-se N. řiče.

1903 — 1914

Popovici

IOSIF POPOVICI a întreprins, în 1899 și în 1905, două călătorii de studii în Istria și a scris o serie de articole în periodice românești și streine: un articol despre numărul Românilor din Istria în «Tribuna» No. 161 din anul 1900; *Les noms des Roumains d'Istrie* în «Romania» XXXII (1903), 123—124 și în același an și aceeași revistă, pp.